

הון אנושי במזרח ירושלים –

חסמים לשילוב בתעסוקה ובתעסוקה איכותית במזרח ירושלים

מאת: נטע פורזיקי

סייע: בן אברהמי

מכון ירושלים למחקרי מדיניות

אפריל 2021

WWW.JERUSALEMINSTITUTE.ORG.IL

מטרות הסקר

- מיפוי היצע העובדים והמאפיינים התעסוקתיים של תושבי מזרח ירושלים.
- אפיון כוח העבודה במזרח ירושלים ואיתור פערים בין השכלה ומיצוי פוטנציאל תעסוקה.
- תיאור החסמים הקיימים עבור תושבים במזרח ירושלים להשתלבות בשוק התעסוקה בכלל, ובתעסוקה איכותית בפרט.

סקר הון אנושי – מתודולוגיה

- סקר פנים אל פנים ע"י חברת PCPO

- 1500 משיבים, בני ובנות 18-35

781 משיבות

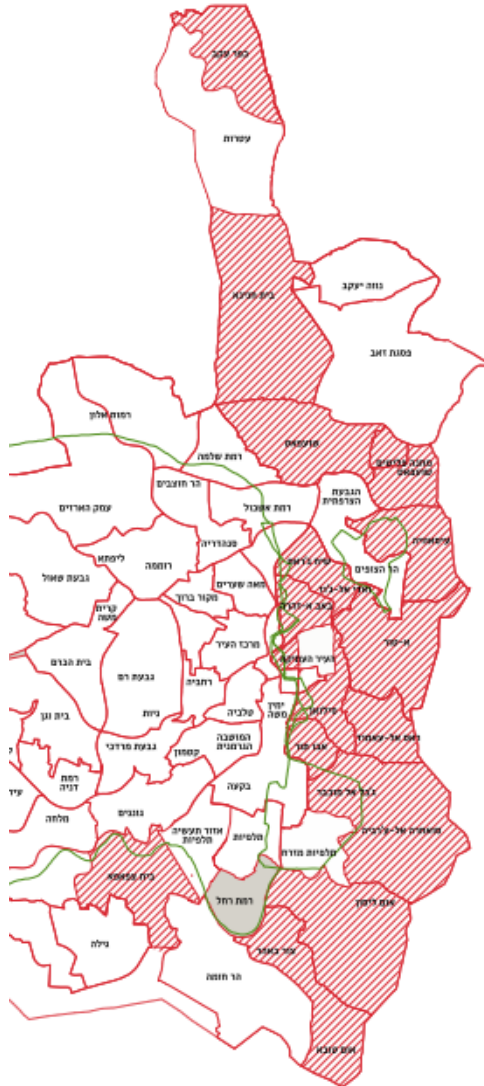
719 משיבים

- מדגם מייצג מכלל 19 השכונות במזרח ירושלים

- תאריך ביצוע הסקר: 2020.11.30-6

- משקולות לפי מצב תעסוקתי והשכלה גבוהה

סקר הון אנושי

Sample Composition in East Jerusalem according to the Regions

Region	Grand Total
Kafr 'Aqb, Atarot	60
Bet Hanina	184
Shu'afat	130
Shu'afat - refugee camp	65
New Anata	26
Isawiya	71
At-Tur, Mount of Olives	114
Wadi Al-Joz, Sheikh Jarrah	98
Bab A-Zahara, Mas'udiya	9
Old City - Moslem Quarter	171
Old City - Armenian Quarter	12
Old City - Christian Quarter	30
Silwan	97
Abu Tor	73
Ras Al-'Amud	110
Jabal Mukabar	104
Sur Baher	71
Um Tubba	21
Bet Safafa	54
Grand Total	1500

שאלון הסקר

• כולל מספר חלקים:

1. שאלות דמוגרפיות
2. שאלות על השכלה – בגרות והשכלה גבוהה
3. תעסוקה וחיפוש עבודה
4. שביעות רצון מהעבודה
5. שאלון סובייקטיביות על חסמים בתעסוקה

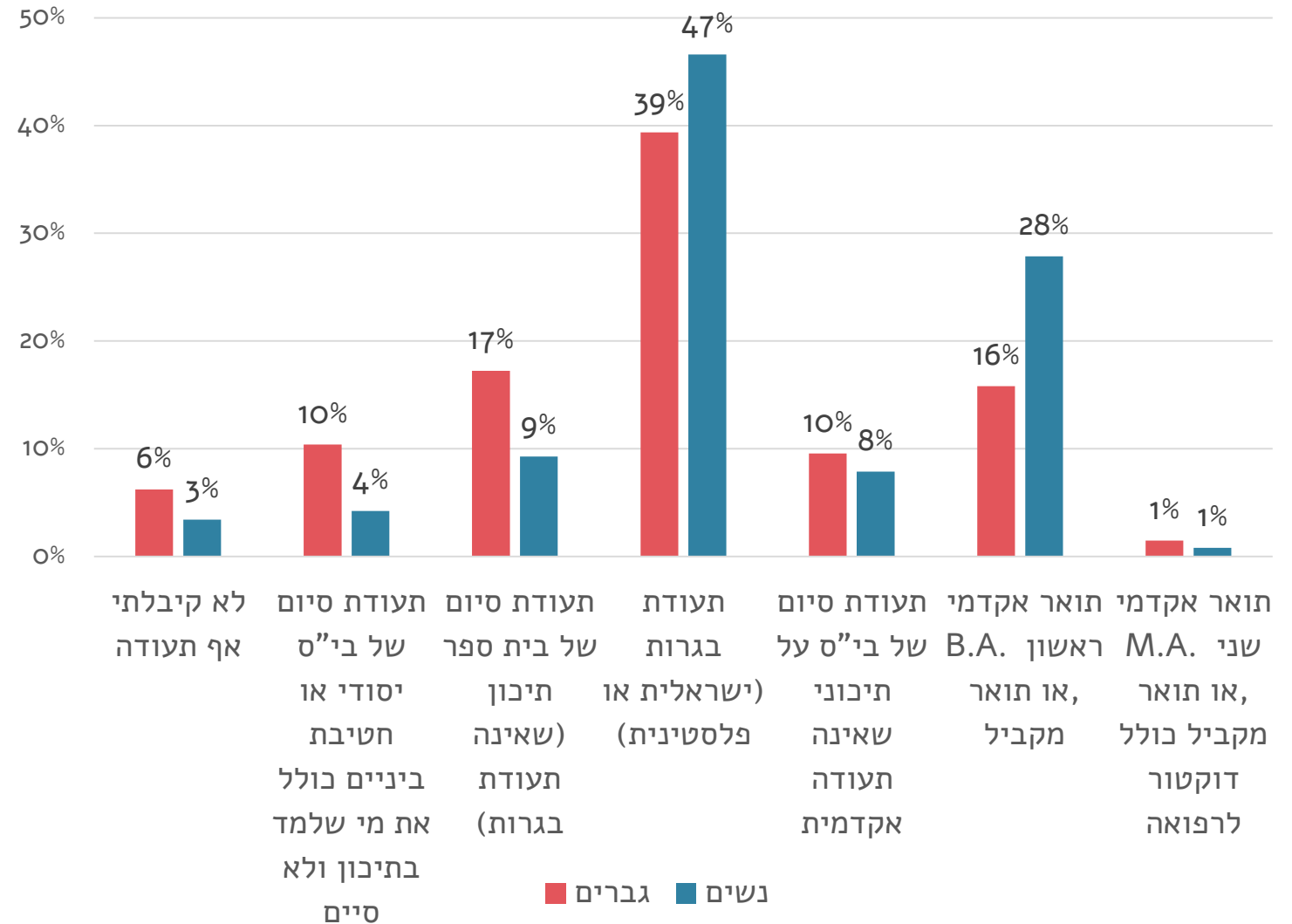
השכלה

רוב התושבים: בעלי תעודת בגרות ומעלה

- בדומה לנתונים הרשמיים, רוב תושבי מזרח ירושלים הם בעלי תעודת בגרות, ושיעור גבוה מהם בעלי תעודה אקדמית.
- נשים בעלות השכלה גבוהה יותר מגברים.

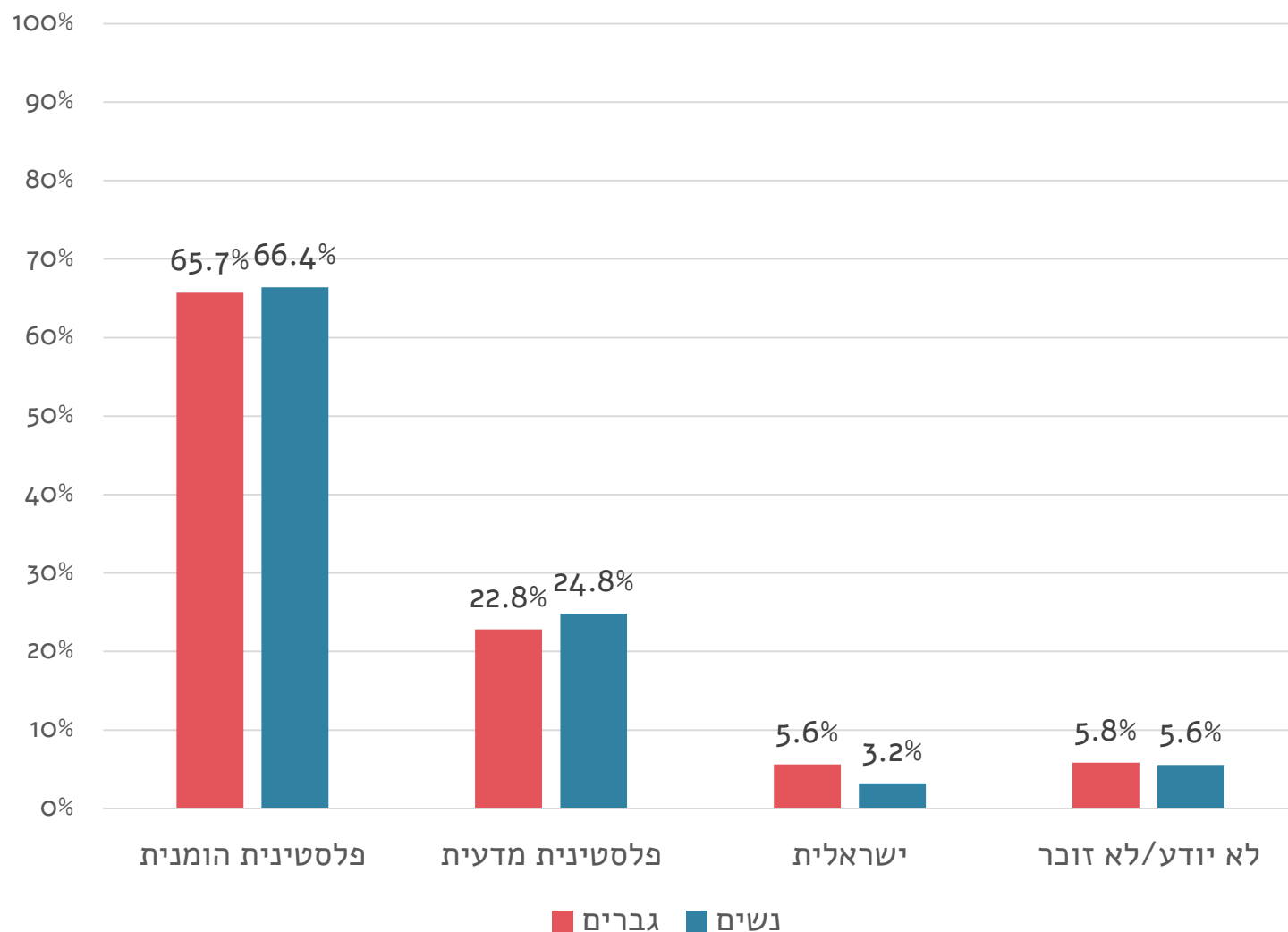
התעודה הגבוהה ביותר

רוב התושבים ניגשים לבגרות הפלסטינית

- יותר מהם ניגשים לבגרות הפלסטינית במסלול ההומאני.
- מעט מאוד ניגשו לבגרות ישראלית.
- אין כמעט הבדל בין גברים ונשים.

סוג בגרות

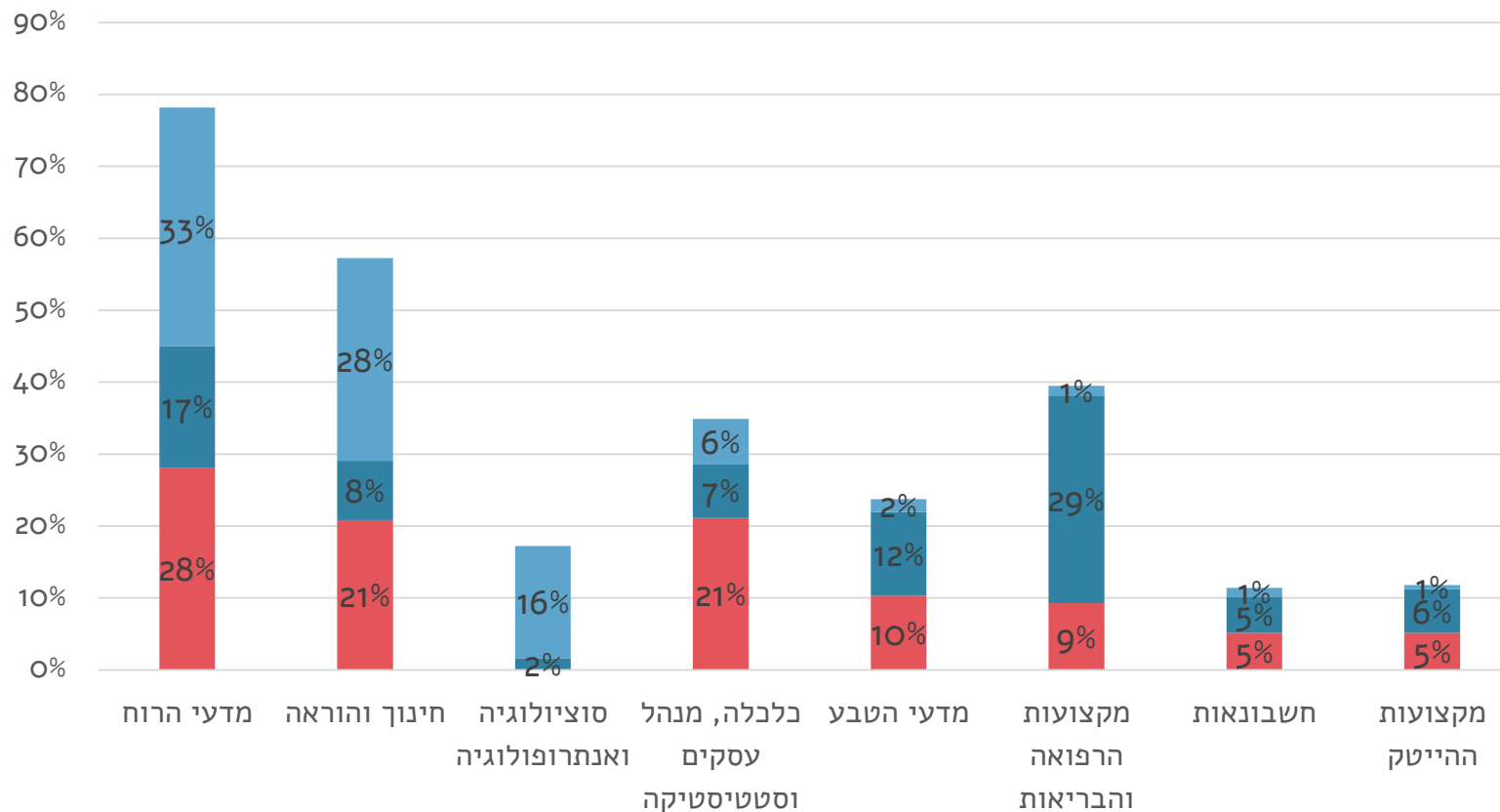

לסוג הבגרות השפעה משמעותית על תחום הלימודים באוניברסיטה

- בוגרי בגרות פלסטינית מדעית המשיכו ללמוד באקדמיה מקצועות יותר ריאליים, כמו רפואה.

- בוגרי בגרות פלסטינית הומאנית המשיכו ללמוד באקדמיה מקצועות בתחומי מדעי החברה והרוח.

תחום לימודים באוניברסיטה, לפי סוג בגרות

■ ישראלית n=38

■ פלסטינית מדעית n=228

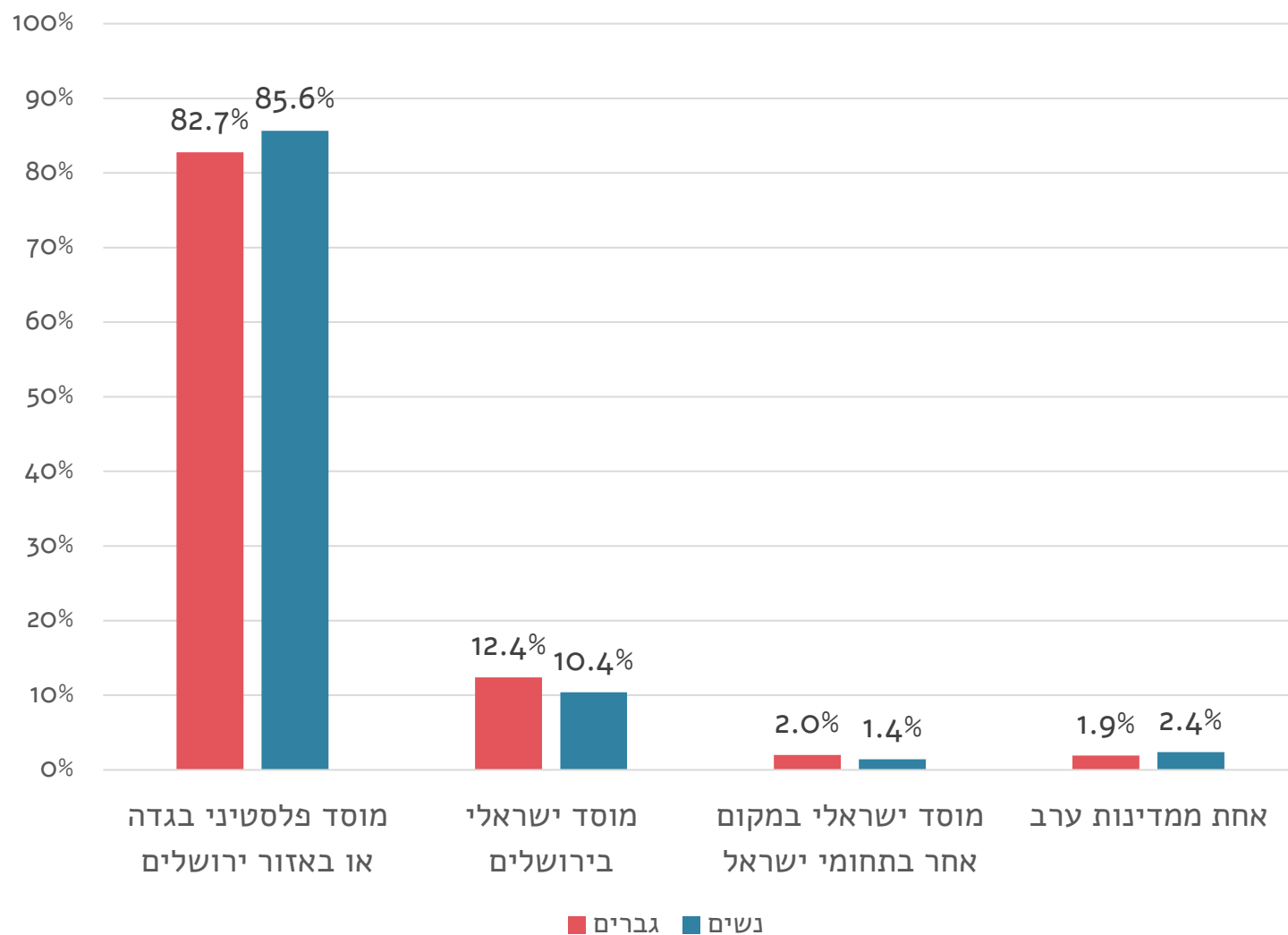
■ פלסטינית הומאנית n=407

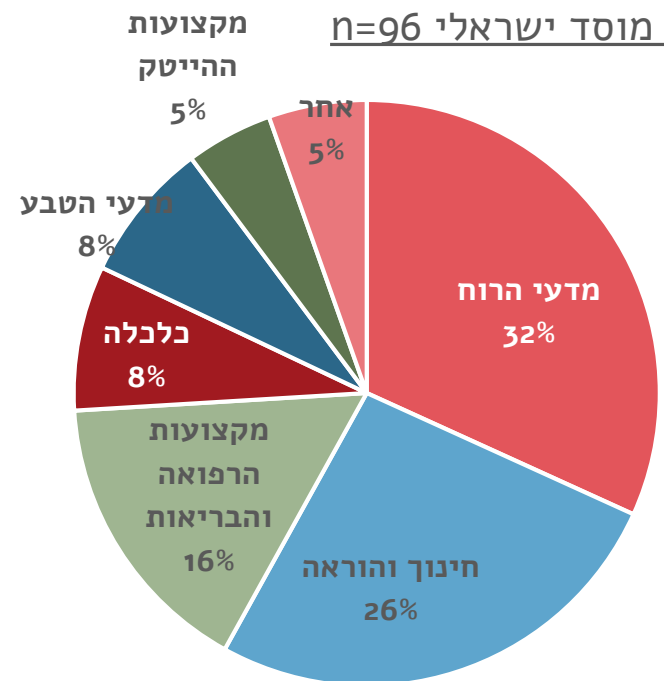
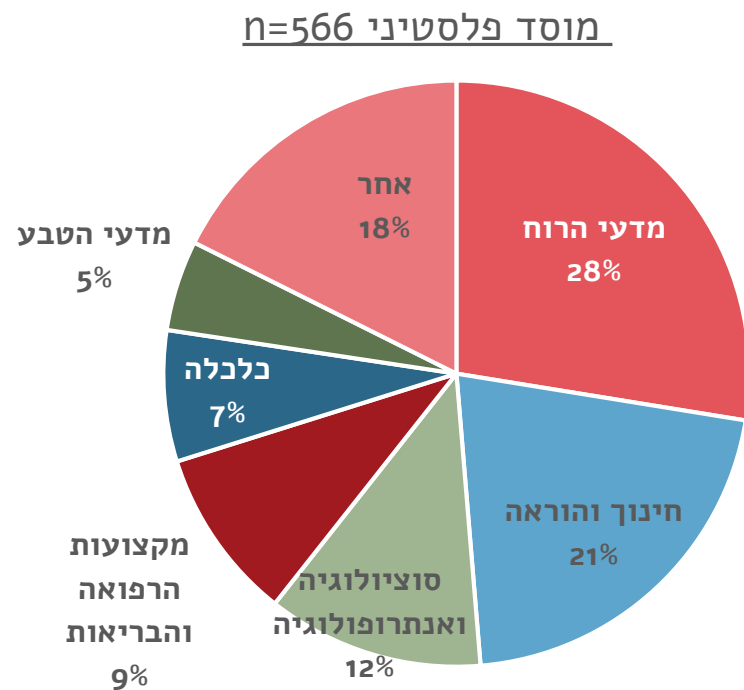
רוב הצעירים למדו במוסד פלסטיני

- 566 מהמשיבים למדו במוסד פלסטיני.
- יש דמיון בין גברים ונשים בבחירת מוסד הלימודים.

היכן למדתם תואר ראשון (N=683)

תחום לימודים אקדמאיים לפי מוסד לימודים

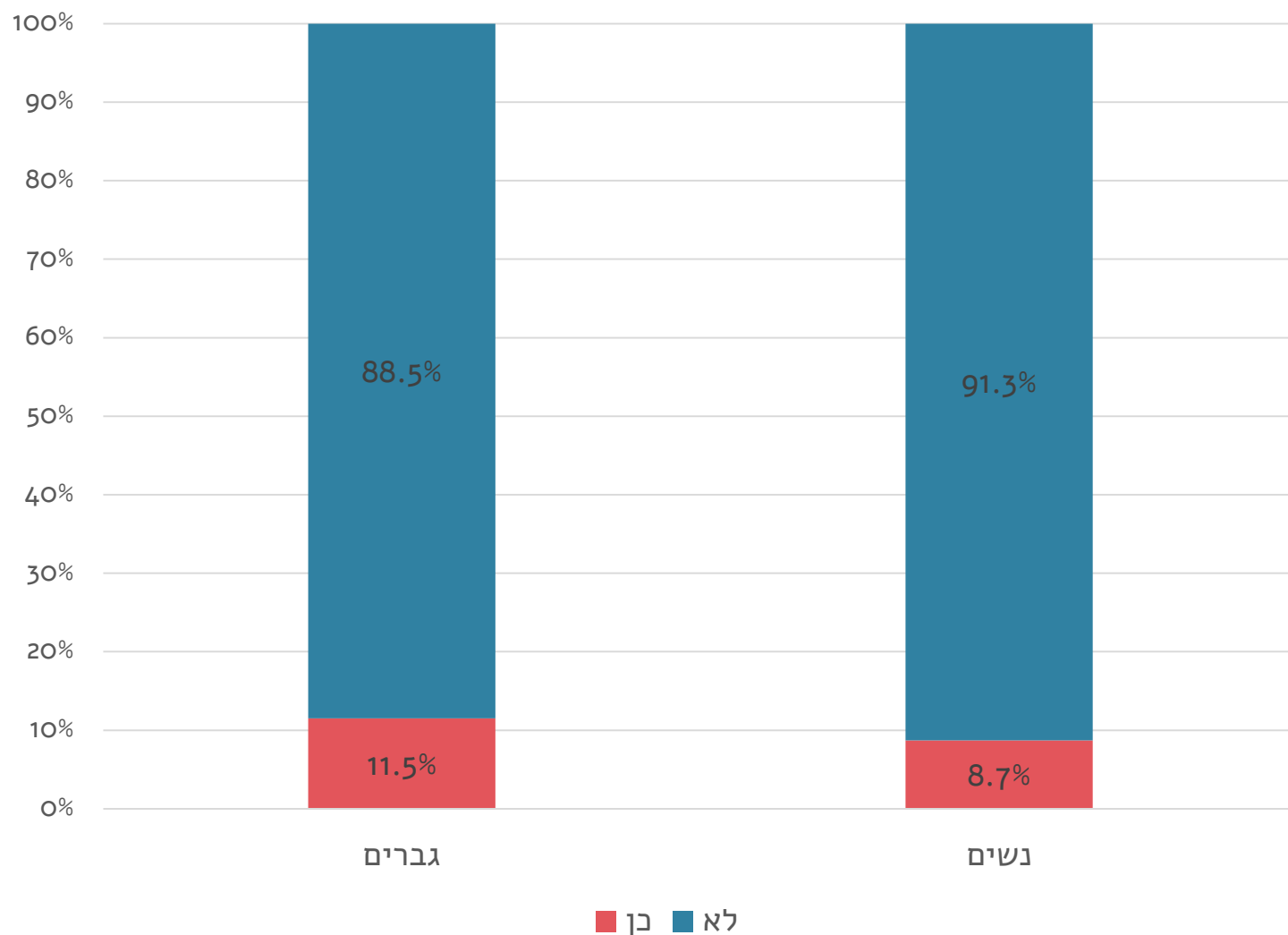
תעסוקה

מעטים עברו הכשרה מקצועית

- 72 גברים ו-62 נשים היו בקורסי הכשרה מקצועית.

האם למדתם בקורסי הכשרה מקצועית

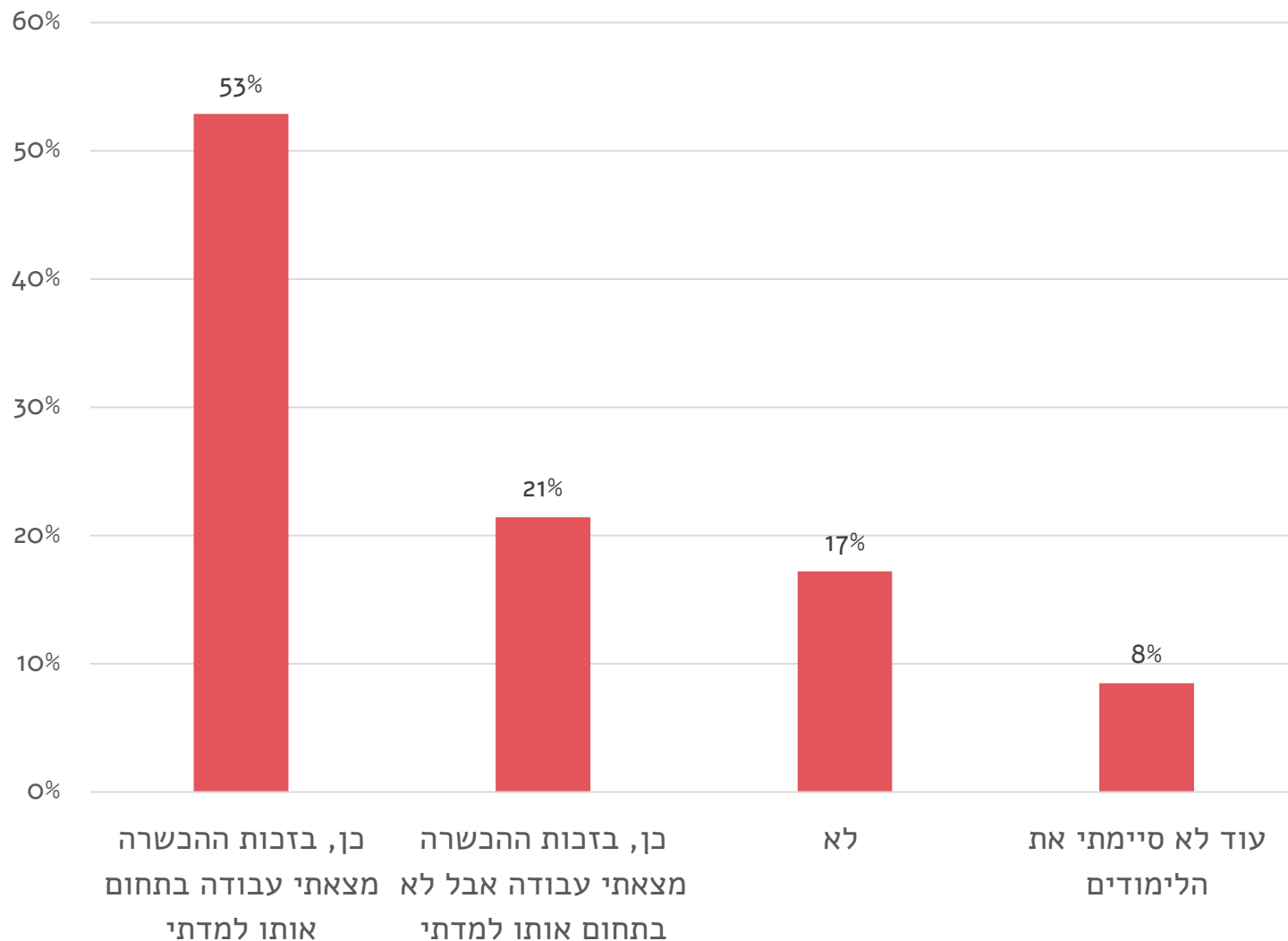

הכשרה מקצועית מסייעת במציאת עבודה

- מחצית מהמשתתפים
בהכשרות מצאו עבודה
בתחום אותו למדו.

- שיעור משמעותי של אנשים
מצאו עבודה בזכות ההכשרה
אבל לא דווקא בתחום אותו
למדו.

האם ההכשרה המקצועית סייעה לך למצוא עבודה בתחום?

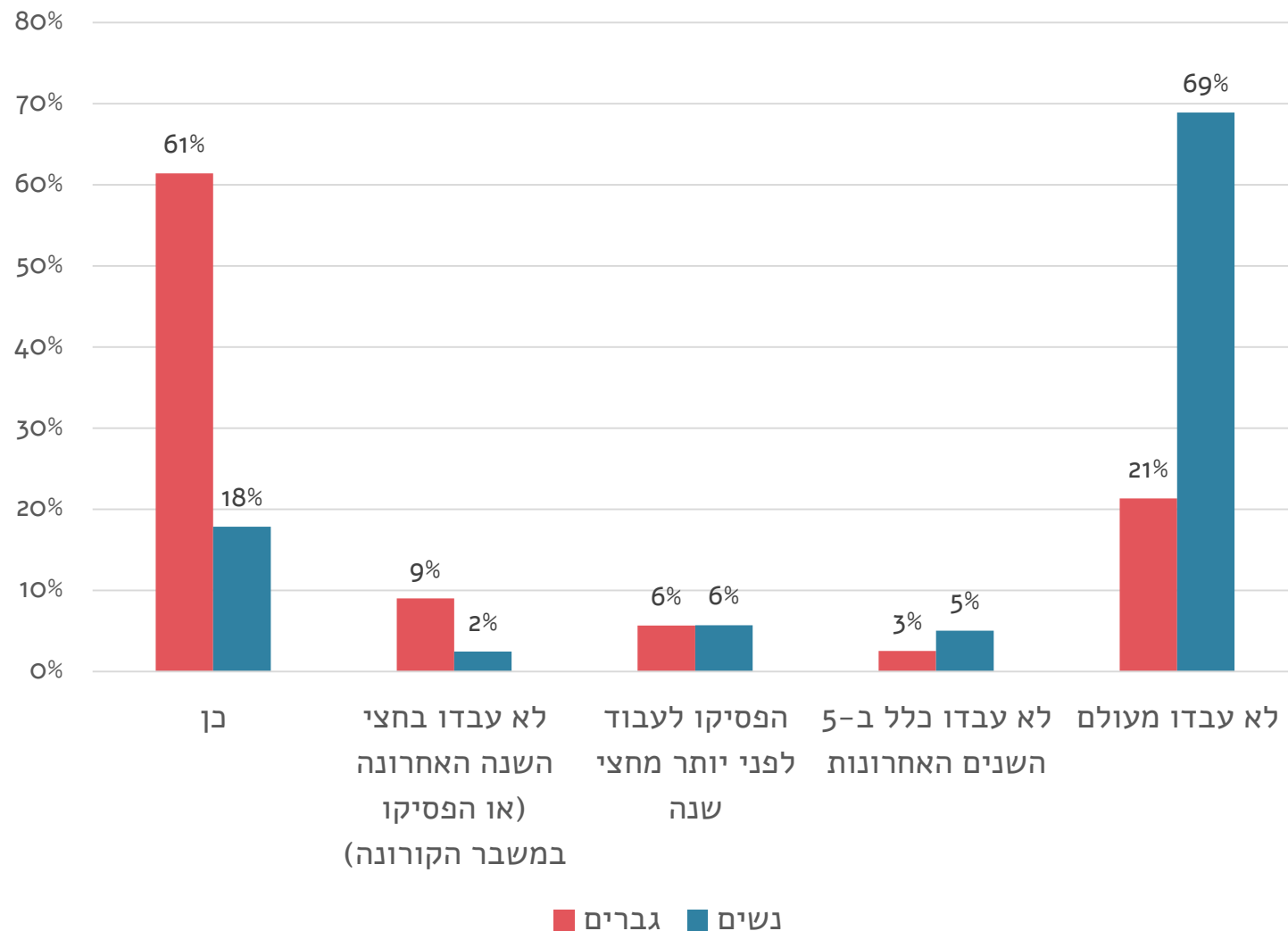

שיעור גבוה של נשים - לא עבדו מעולם

- למרות שנשים רבות הן בעלות השכלה גבוהה, ישנו שיעור גבוה של נשים שלא עבדו מעולם.

- מרבית הגברים עובדים.

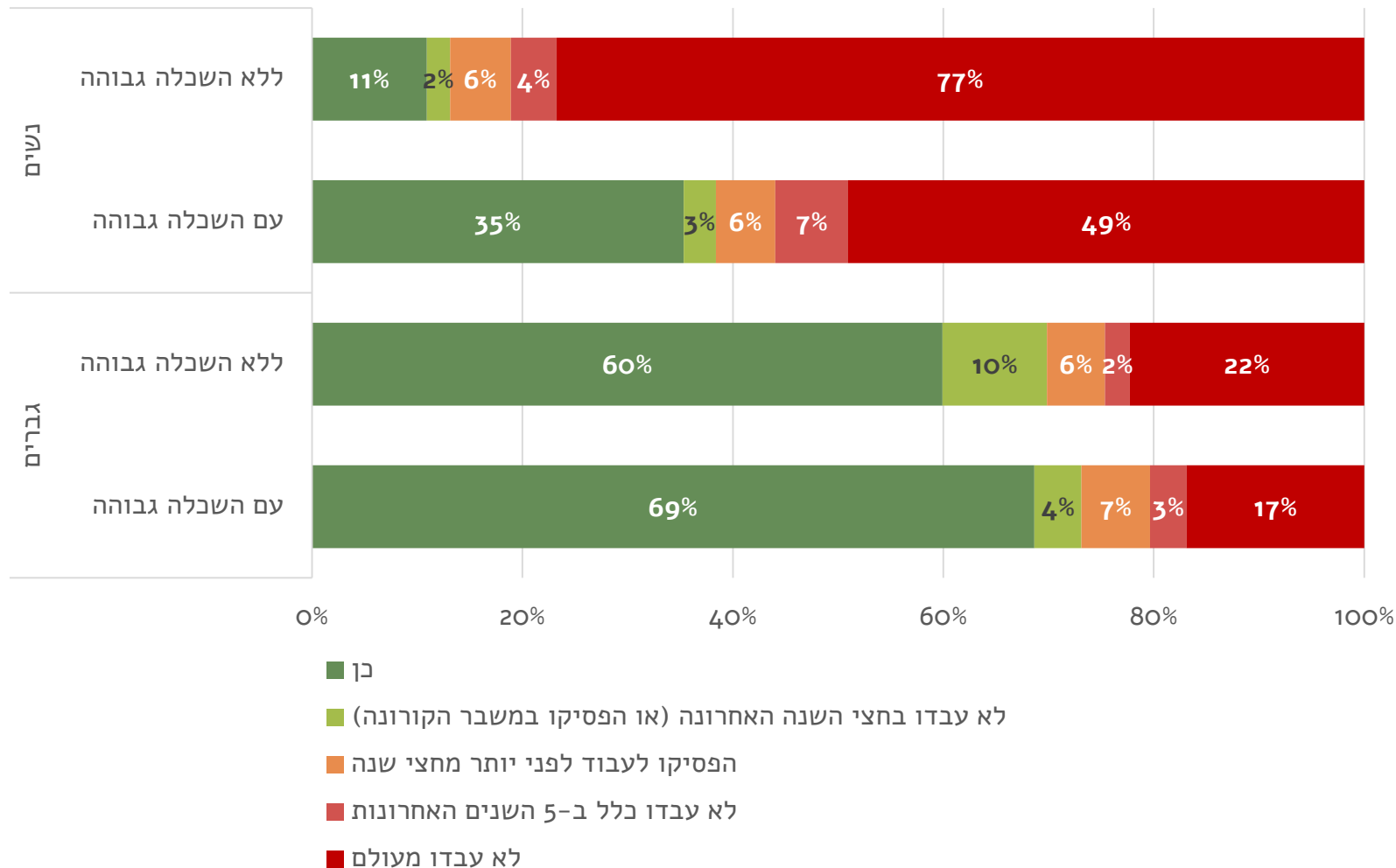
האם אתם עובדים כיום?

פער גדול בשיעורי התעסוקה בין משכילות לחסרות השכלה גבוהה

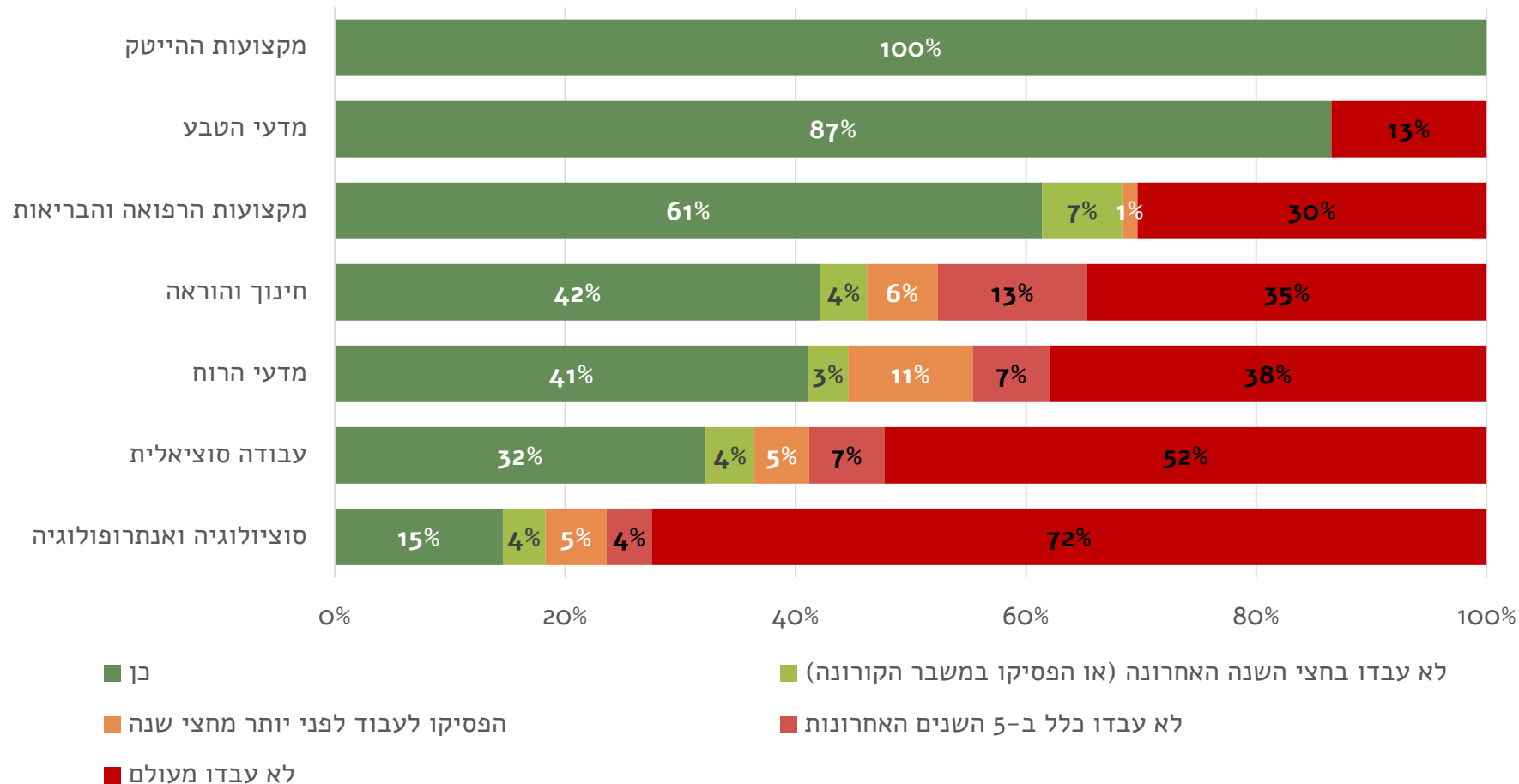
- בקרב נשים: השכלה גבוהה משפיעה על יציאה לעבודה.
- בקרב הגברים: ההשפעה לא משמעותית.

עבודה כיום, לפי רמת השכלה

מי שלמדו מקצועות ההייטק ומדעי הטבע עובדים כיום

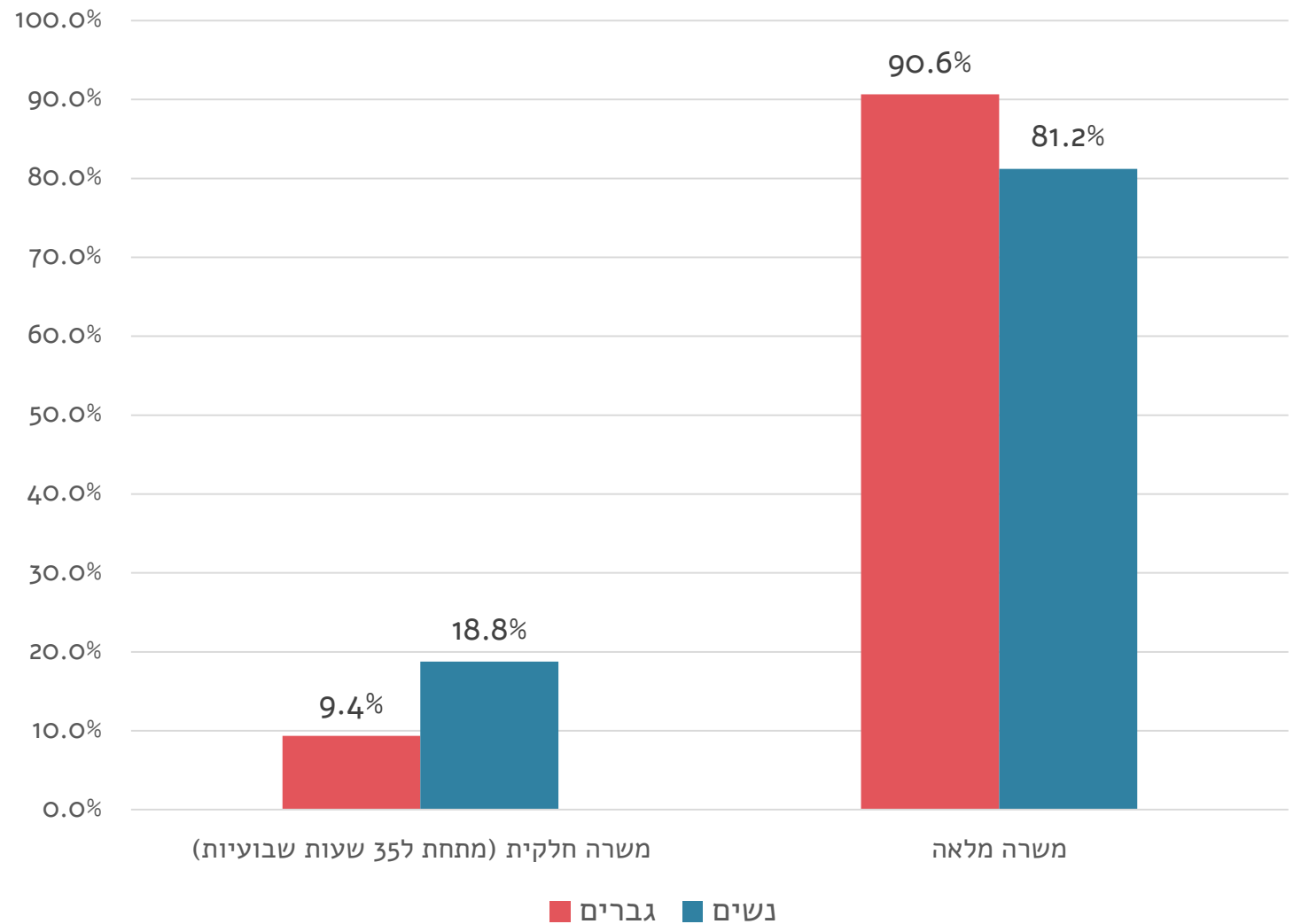
עבודה כיום, לפי מקצוע לימוד

הן הנשים והן הגברים עובדים במשרה מלאה

- למרות שנהוג לחשוב שנשים עובדות במשרות חלקיות, רוב הנשים הצעירות עובדות במשרה מלאה.

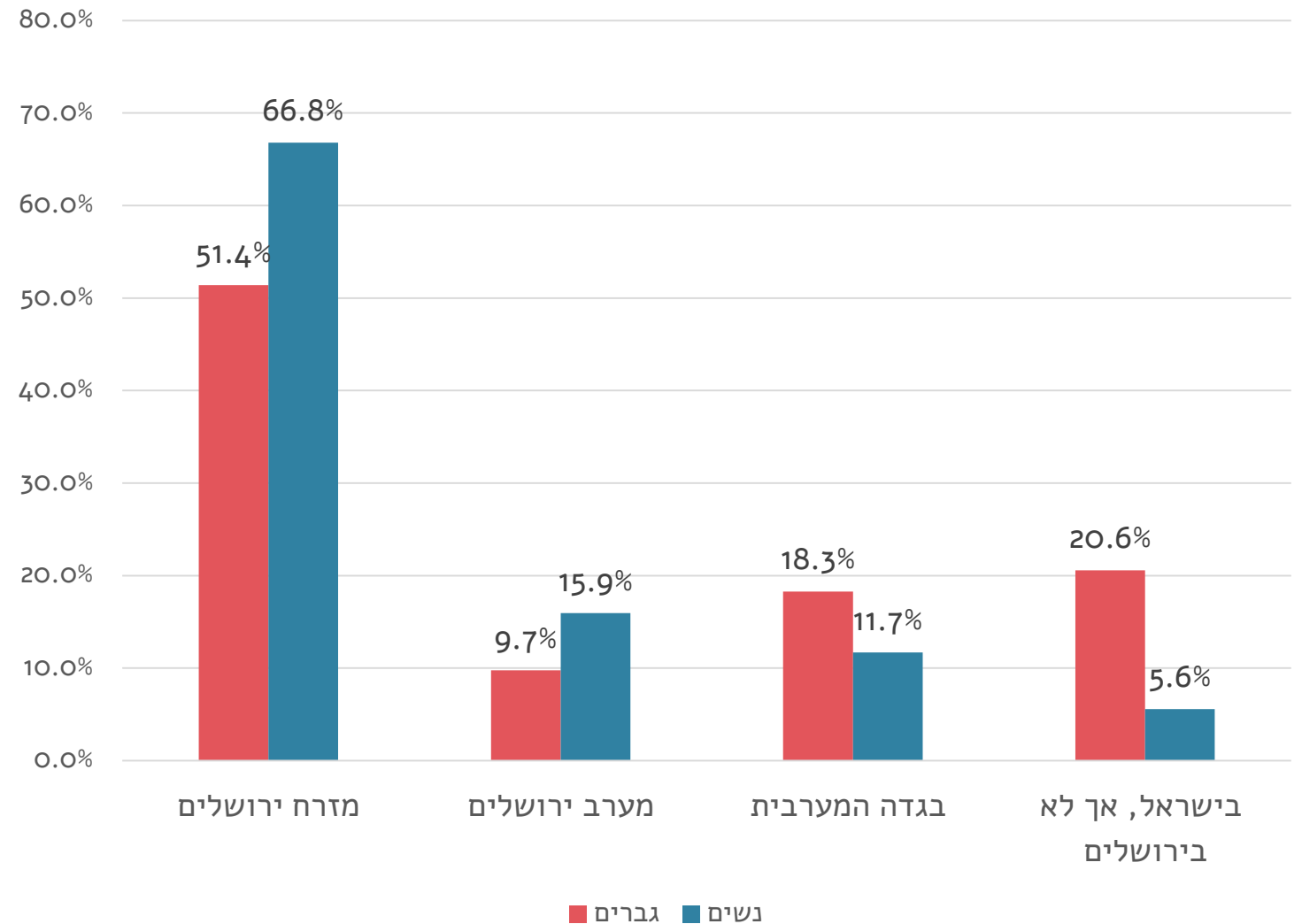
מה היקף המשרה? (מבין אלה שהשיבו שעובדים)

שיעור גבוה של עובדים- עובדים במזרח ירושלים

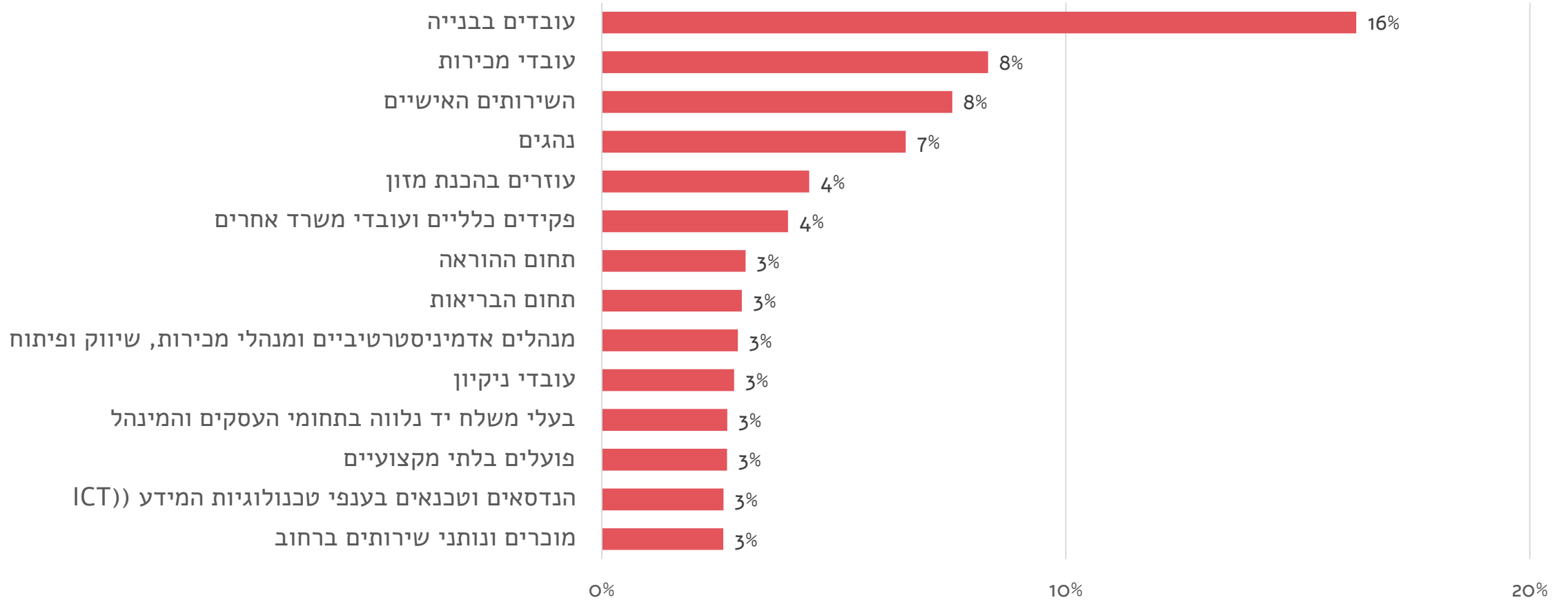
- נשים ממזרח ירושלים עובדות יותר במזרח ירושלים אך גם במערב ירושלים.
- לעומת זאת הגברים מתרחקים יותר לגדה המערבית או מחוץ לירושלים.
- רק 90 השיבו כי עובדים במערב העיר, נתון שונה ומפתיע.

באיזה אזור את/ה עובד/ת? (מבין מי שהשיבו שעובדים)

שיעור גבוה של עובדים בבנייה

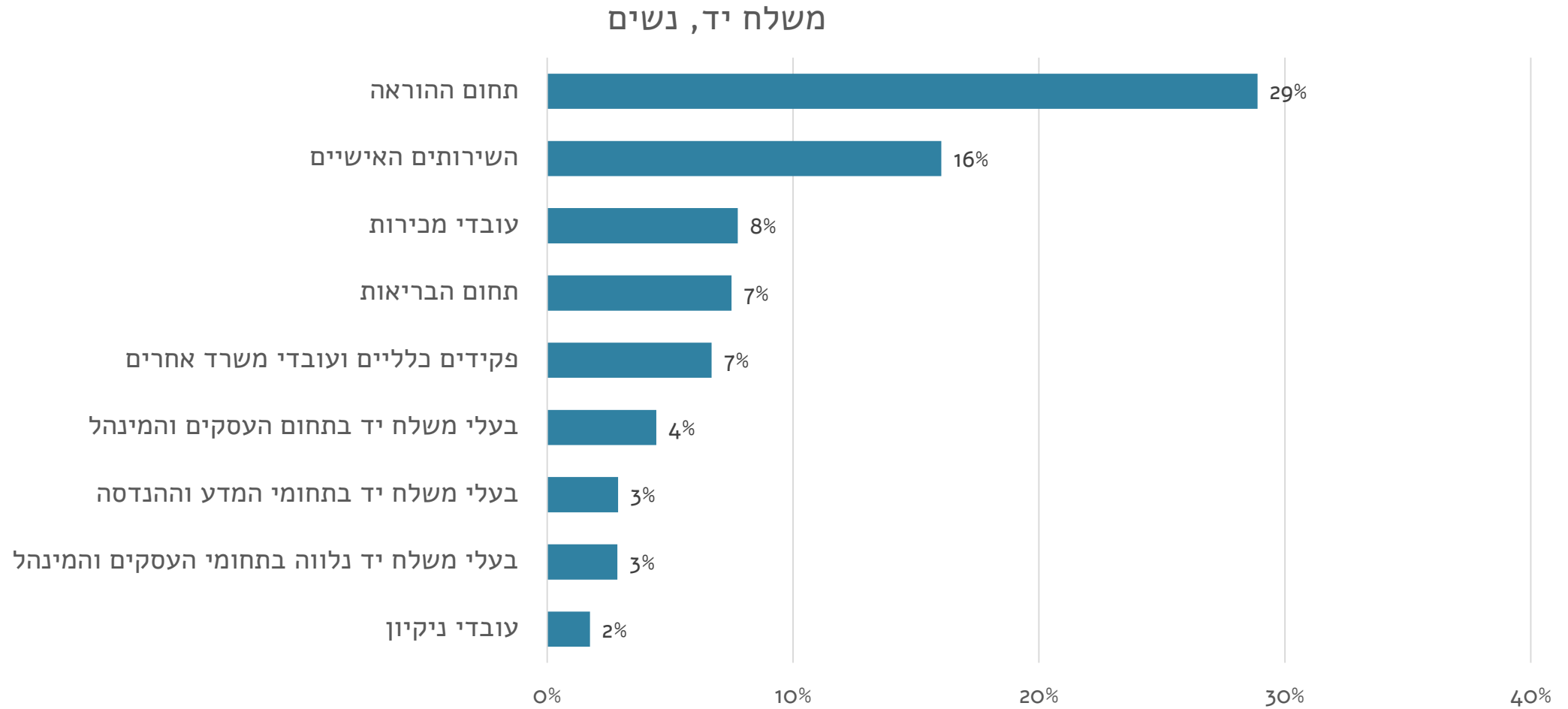
משלח יד, גברים

שירותים אישיים, כולל מקצועות הטיפוח, משק בית, מלצרים וכו'

שיעור גבוה של עובדות בהוראה

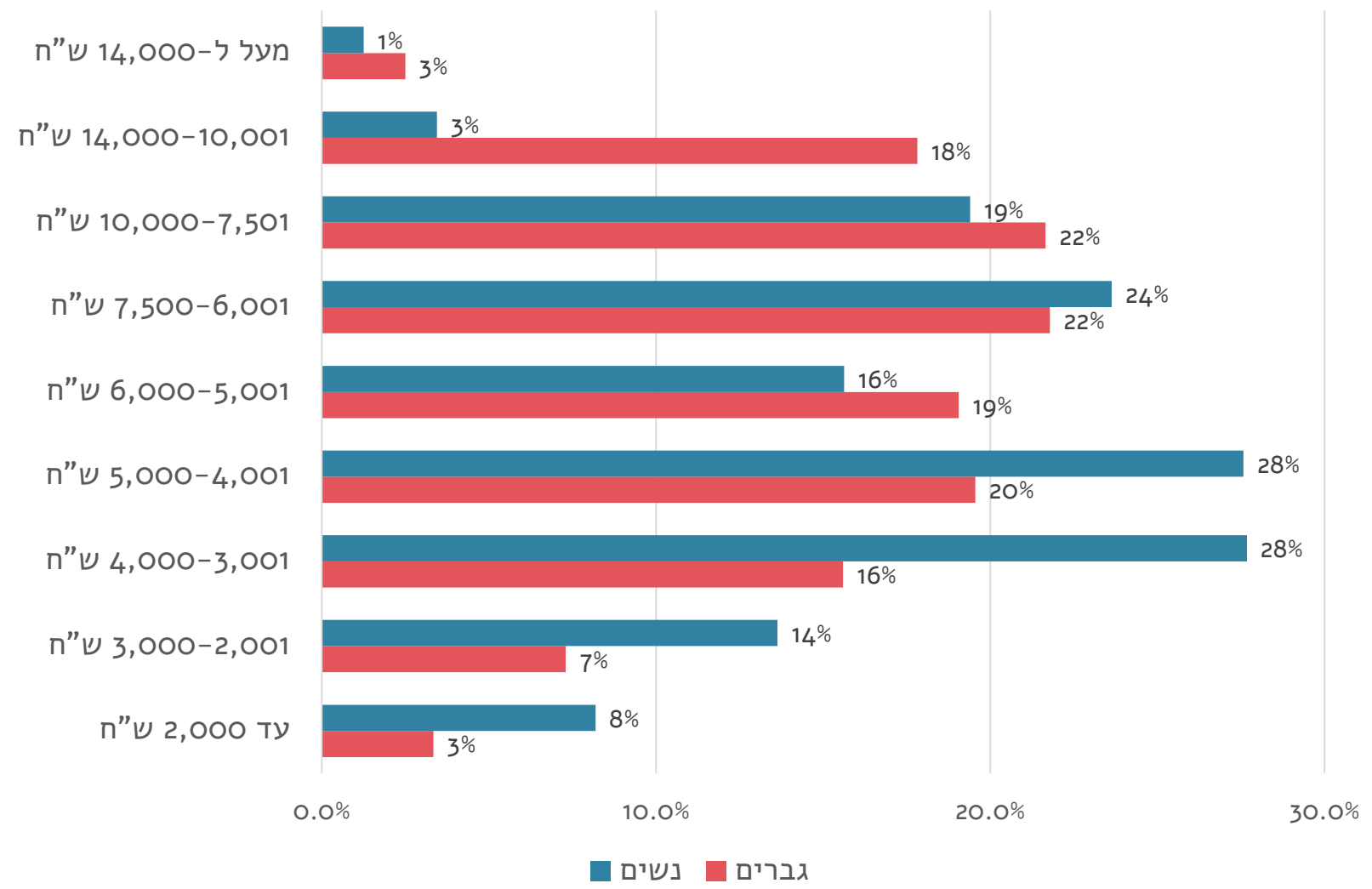
שירותים אישיים כולל מקצועות הטיפול, משק בית, מלצרים וכו'

שכר הנשים נמוך יותר משל שכר הגברים

- שכר הגברים נע בין 6,000 ₪ ל-10,000 ₪.
- שכר הנשים נע בין 3,000 ₪ ל-5,000 ₪.
- שכר הנשים נמוך למרות שרובן עובדות במשרה מלאה.

שכר ברוטו

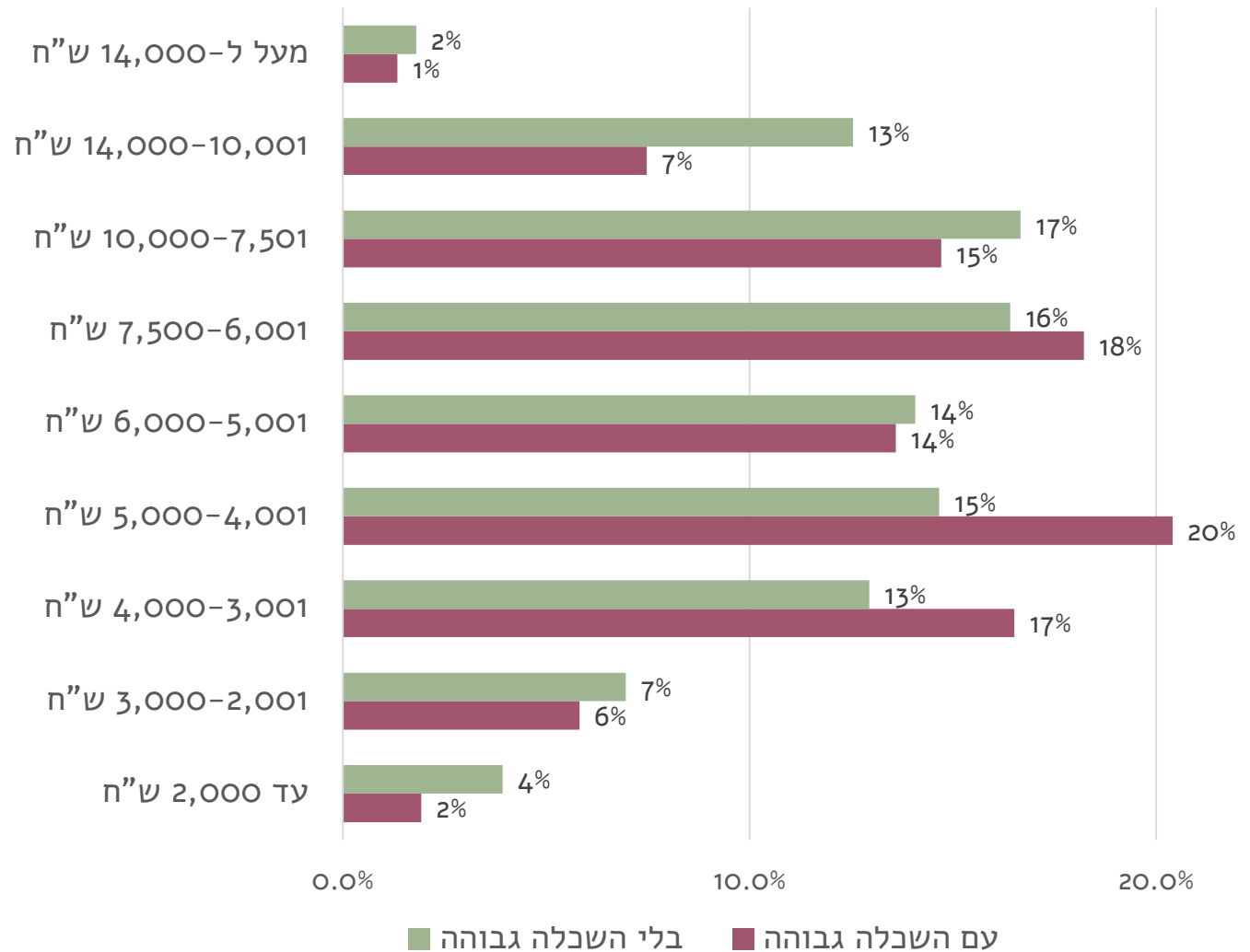

שכר גבוה למי שאין השכלה גבוהה

- השכר לחסרי השכלה גבוהה נע בין 3,000 ש"ח ל-14,000 ש"ח, כלומר, טווח רחב.

- לעומת זאת, נראה כי בעלי השכלה גבוהה משתכרים שכר נמוך יותר, בין 3,000 ש"ח ל-7,500 ש"ח.

שכר ברוטו, לפי רמת השכלה

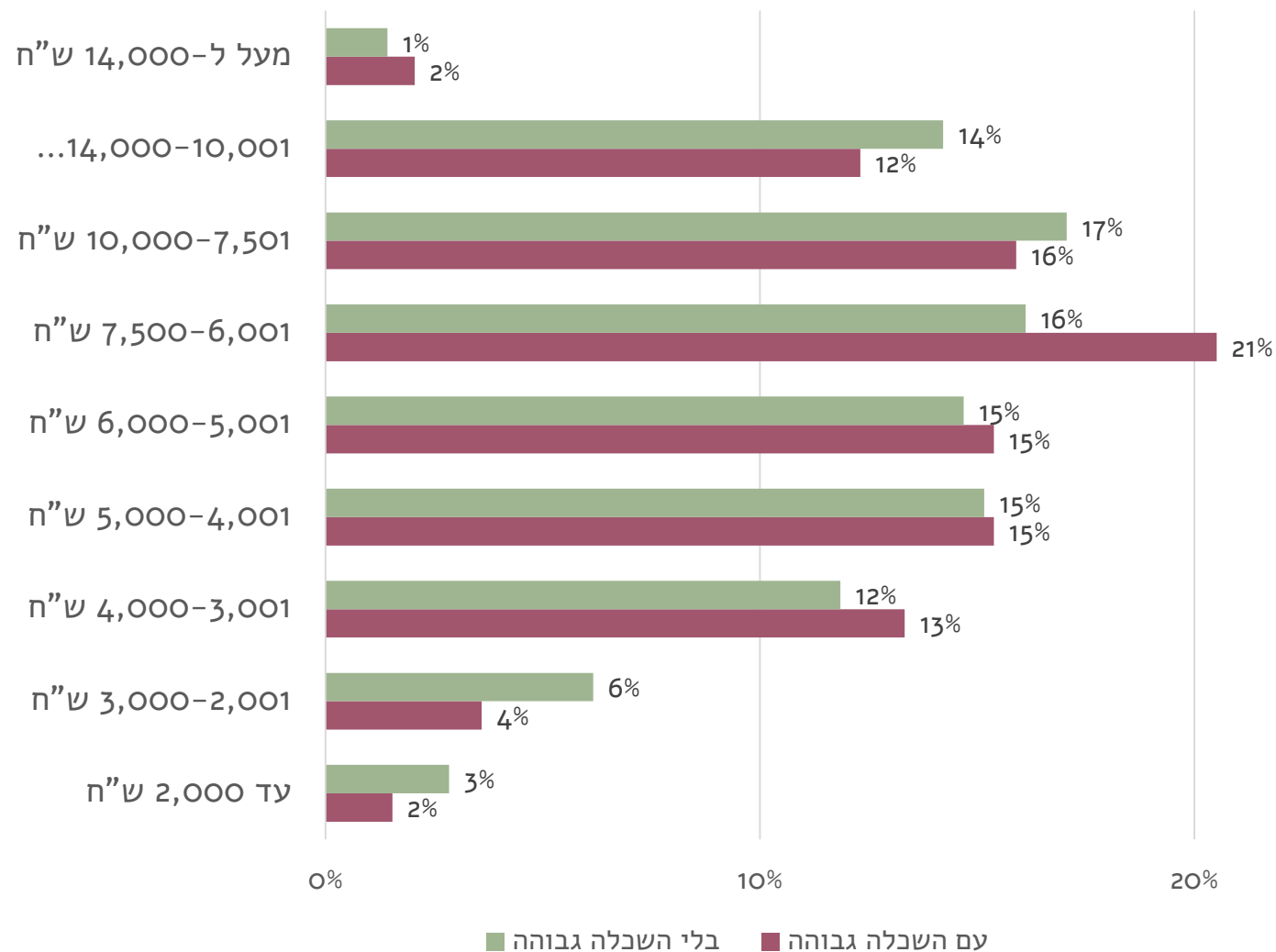

להשכלה גבוהה אין משמעות רבה בקביעת השכר בקרב גברים

- בקרב בעלי השכלה גבוהה השכר נע בין 5,000 ₪ ל-10,000 ₪.

- גברים ללא השכלה גבוהה משתכרים במנעד רחב של משכורות.

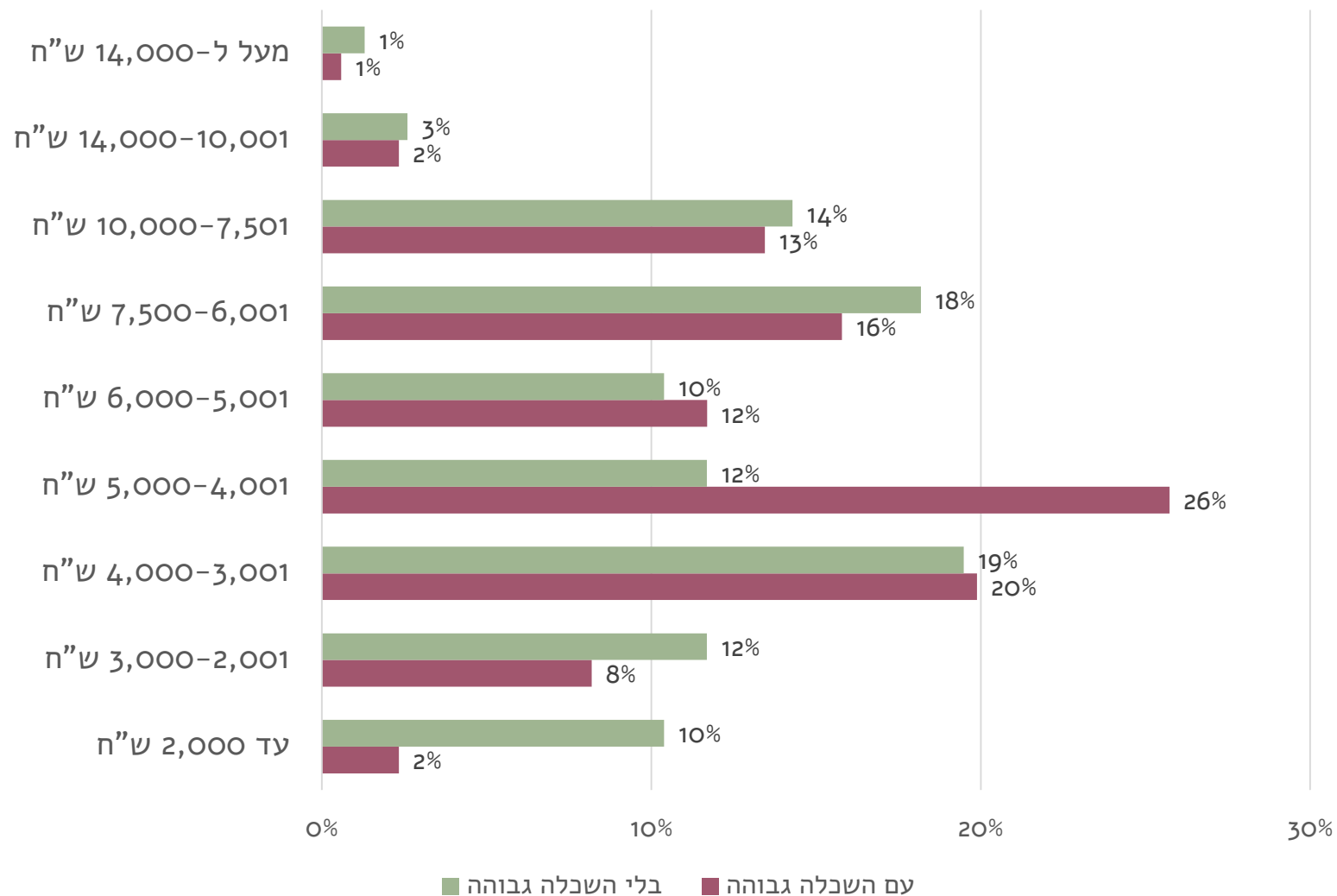
שכר ברוטו, לפי רמת השכלה - גברים

השכלה גבוהה משפיעה לרעה על שכר הנשים

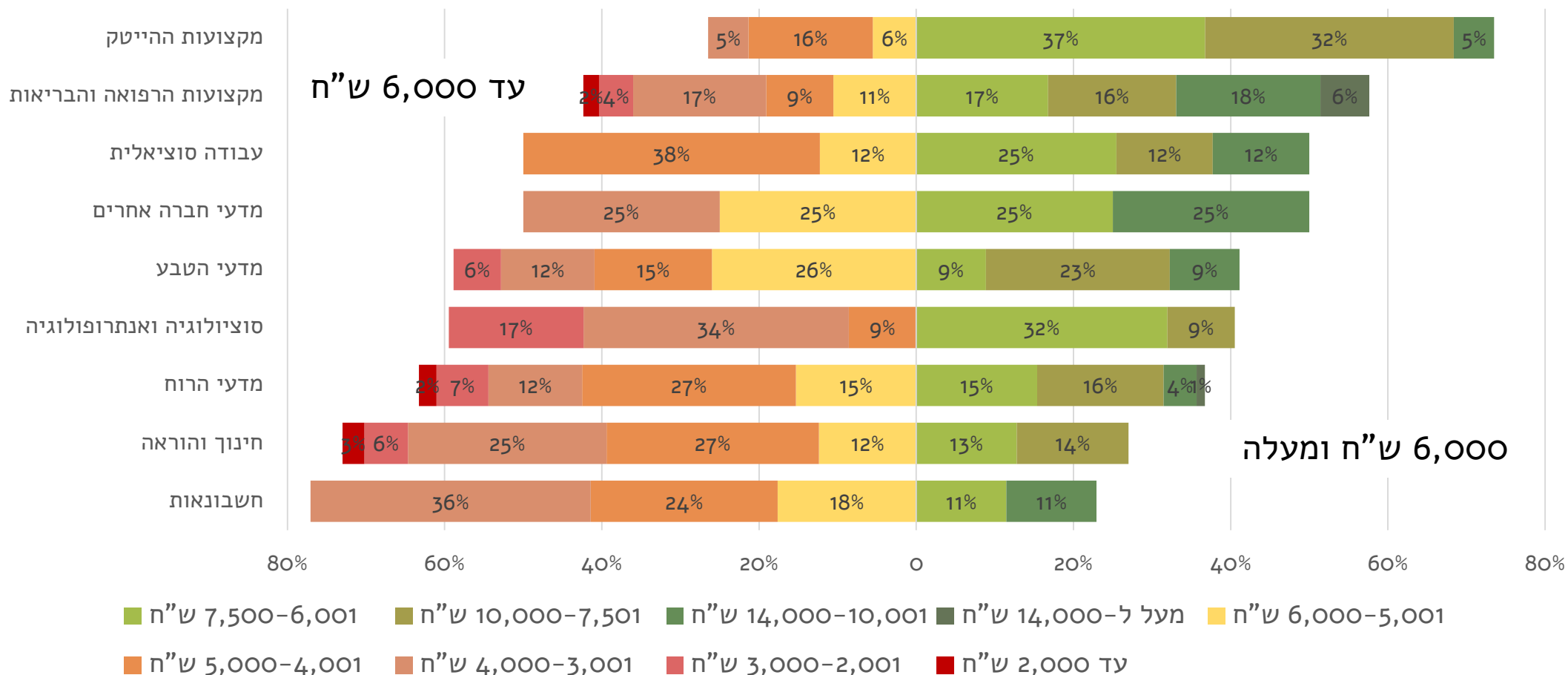
- שכר נשים ללא השכלה גבוהה נד בין 3,000 ש"ח ל- 4,000 ש"ח, אך גם בשיעור גבוה בשכר של 6,000 ש"ח עד 7,500 ש"ח.
- לעומת זאת, השכר של נשים עם השכלה נמוך יותר, והן משתכרות בין 3,000 ש"ח ל- 5,000 ש"ח.
- יש יחס הפוך בין השכלה לשכר בקרב נשים.

שכר ברוטו, לפי רמת השכלה - נשים

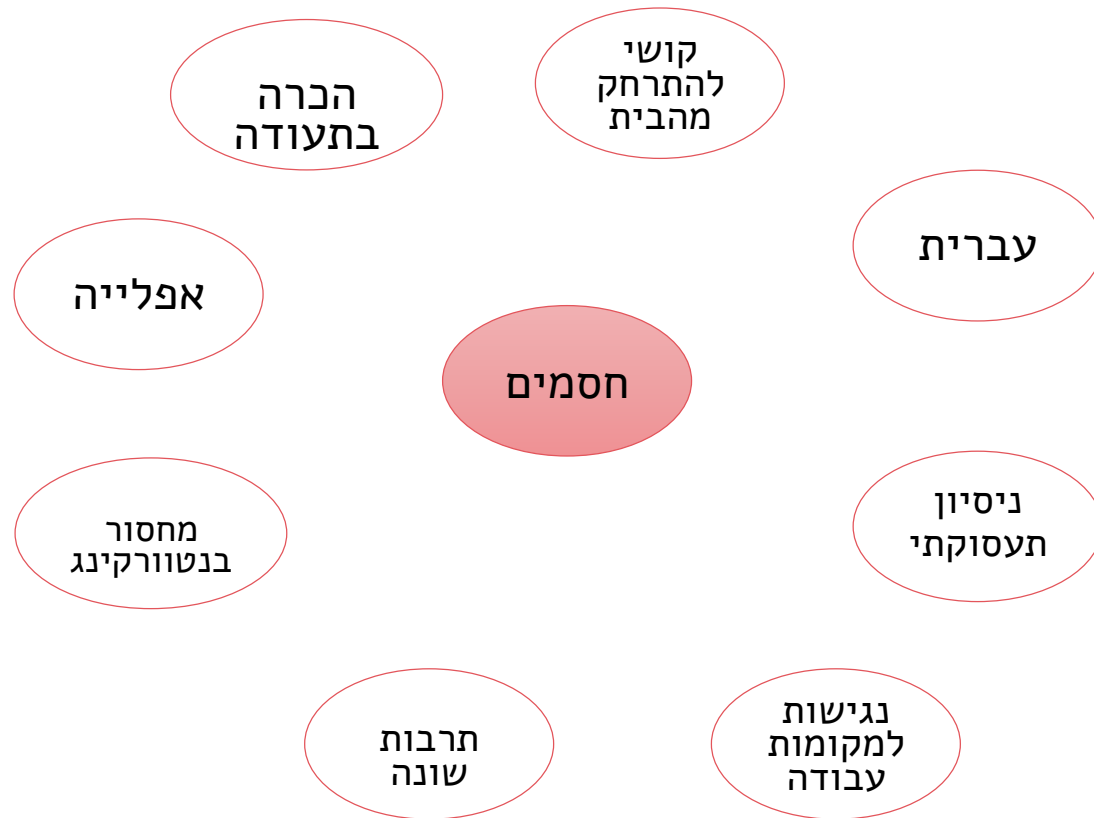
שכר לפי תחום לימוד

שכר חודשי ברוטו, לפי מקצוע לימוד

חסמים

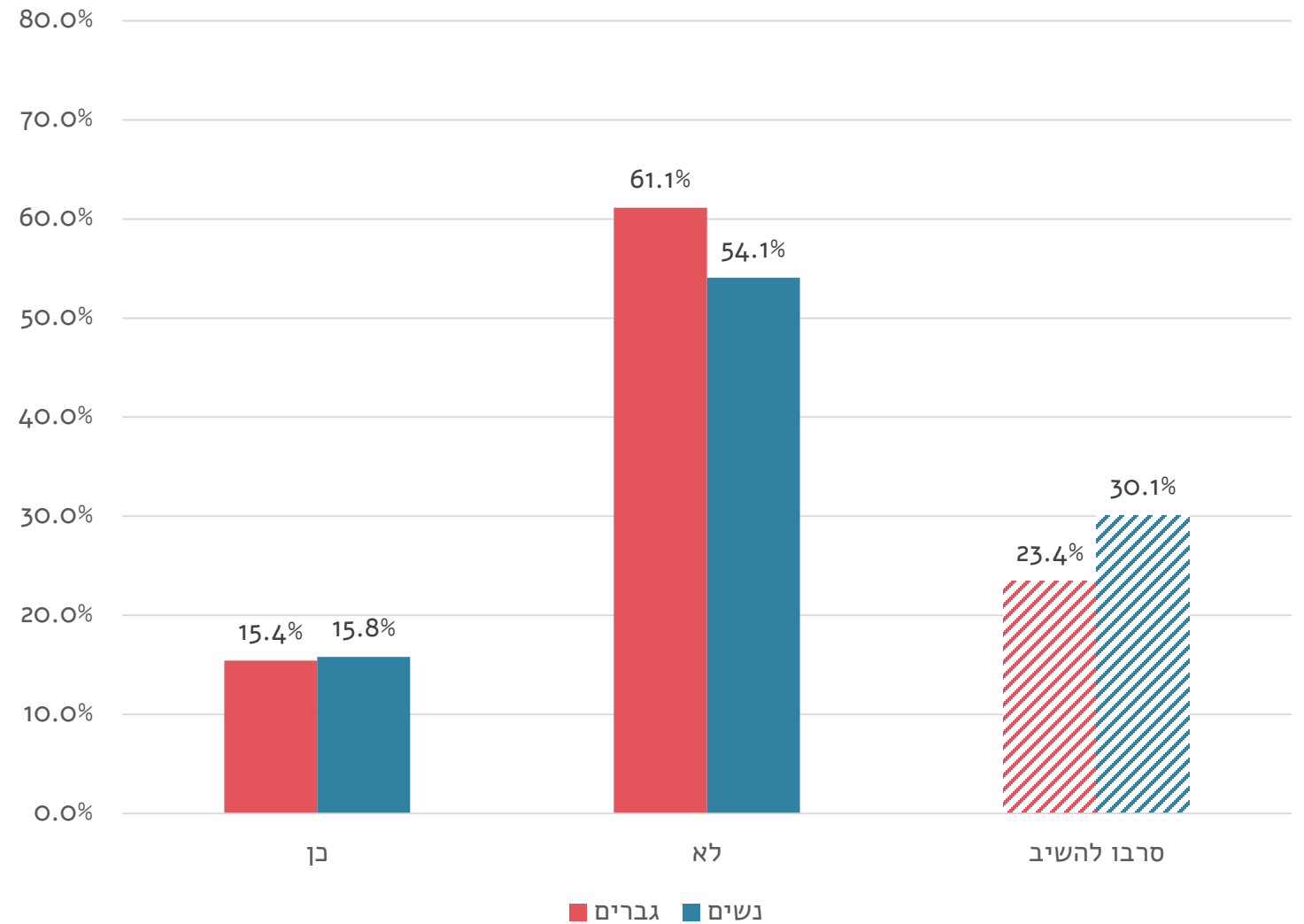

ידיעת עברית - הרוב לא למדו עברית במסגרת כלשהי

- שיעור גבוה של מסרבים להשיב על שאלה זו.
- ייתכן שמספר הלומדים גבוה מהמדווח.

האם למדת עברית במסגרת קורס או אולפן?

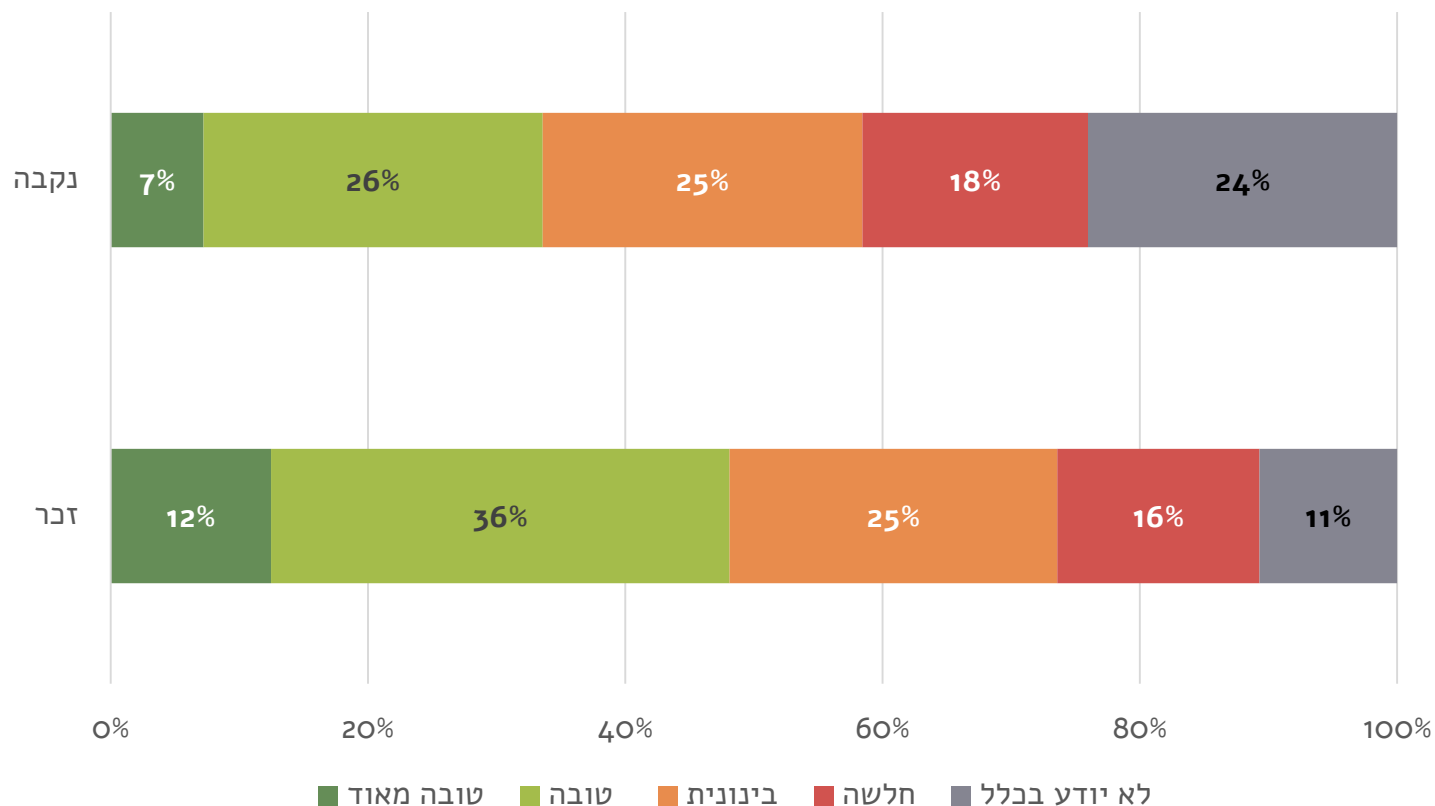

רמת העברית של התושבים בינונית עד טובה

- הגברים דיווחו על רמת עברית גבוהה יותר מהנשים.

- יתכן שהדבר קשור למקום עבודתם וחשיפה לעובדים יהודים.

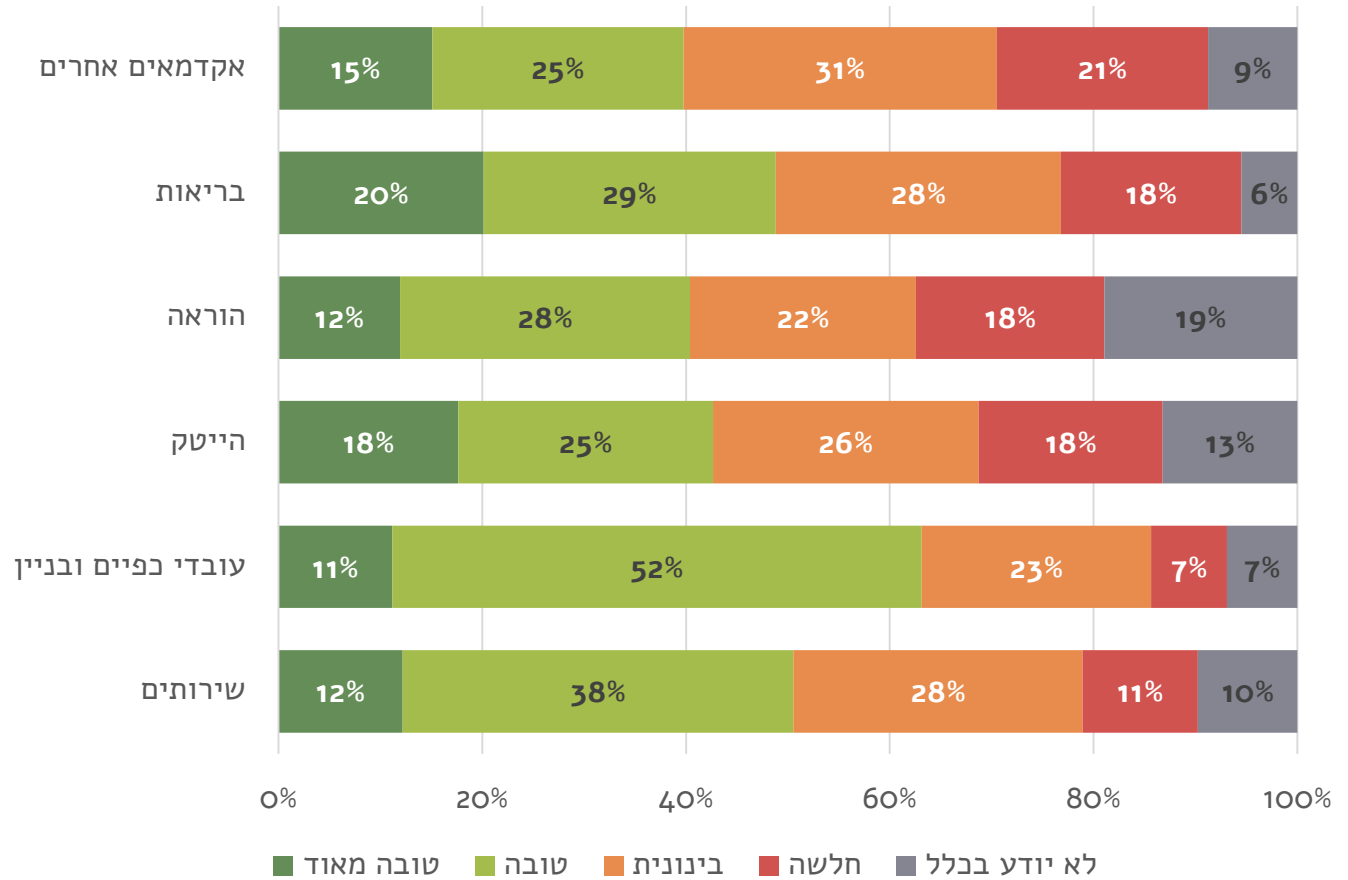
ידיעת עברית-דיבור

רמת העברית של עובדי השירותים והבניין טובה יותר

- יתכן שקשור למקום עבודתם וחשיפה לעובדים יהודים.

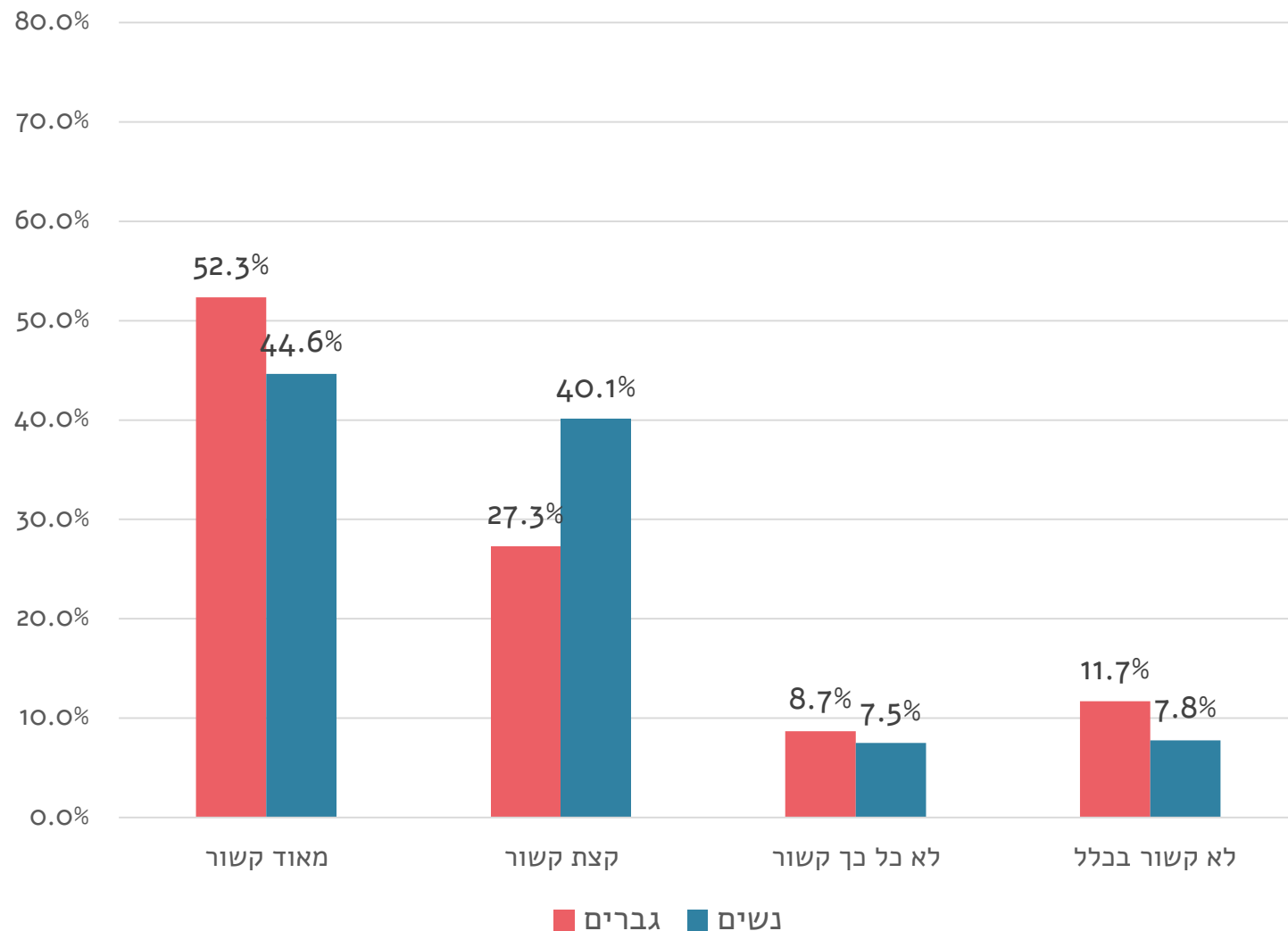
ידיעת עברית-דיבור, לפי מקצוע

המקצוע קשור לתחום הלימודים - בקרב מרבית המשיבים

- יותר גברים השיבו כי המקצוע מאוד קשור לתחום לימודים.

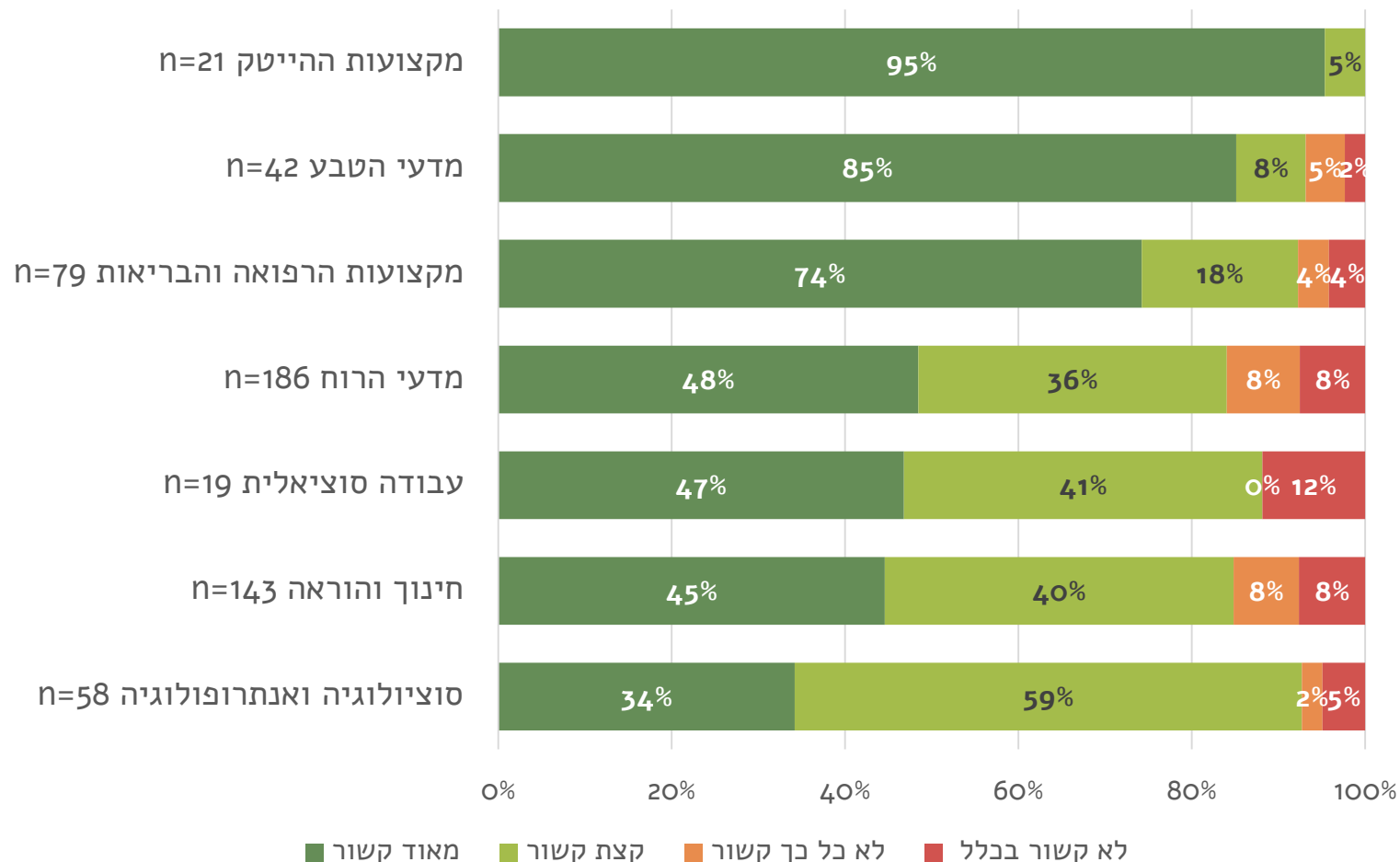
האם המקצוע שלך קשור לתחום אותו למדת? (בקרב העובדים)

קשר בין תחום הלימוד ומקצוע

האם המקצוע שלך קשור לתחום אותו למדת? (לפי תחום לימוד)

- במקצועות הריאליים, כמו הייטק, מדעי הטבע והרפואה יותר השיבו כי המקצוע מאוד קשור לתחום אותו למדו.
- בשונה מכך, במדעי הרוח והחברה השיבו כי המקצוע קצת קשור.
- בתחומים אלו נדרשים העובדים להתפשר יותר על המקצוע.

תחום לימודים מול מקצוע

מקצוע עבודה לפי תחום לימוד

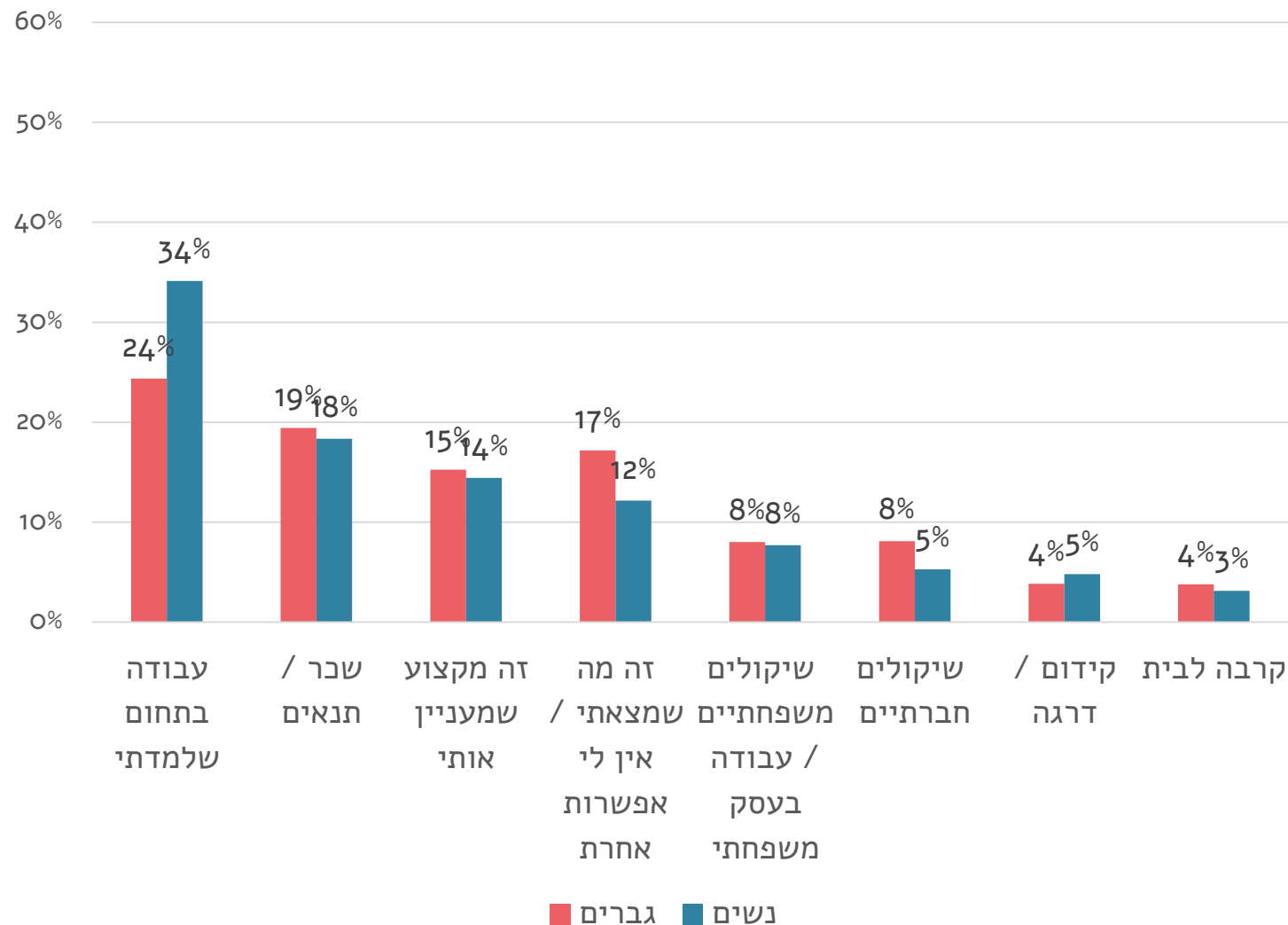
סוציולוגיה ואנתרופולוגיה	מדעי הרוח	חינוך והוראה	מקצועות ההייטק	רפואה ובריאות	
n=58	n=186	n=143	n=21	n=79	
1%	1%	3%	15%	58%	בריאות
0%	2%	1%	62%	5%	הייטק
4%	18%	23%	9%	1%	הוראה
5%	9%	8%	5%	2%	אקדמאים אחרים
1%	5%	5%	5%	0%	עובדי כפיים ובניין
7%	9%	7%	5%	2%	שירותים
82%	55%	54%	0%	32%	לא עובדים
100%	100%	100%	100%	100%	סה"כ

יותר נשים דיווחו שתחום לימודים הוא הגורם הראשוני לבחירת מקום עבודה

- מעט מאוד דיווחו על גורמים כמו קרבה לבית, קידום או שיקולים חברתיים.

מה גרם לך לבחור את מקום העבודה הנוכחי שלך?

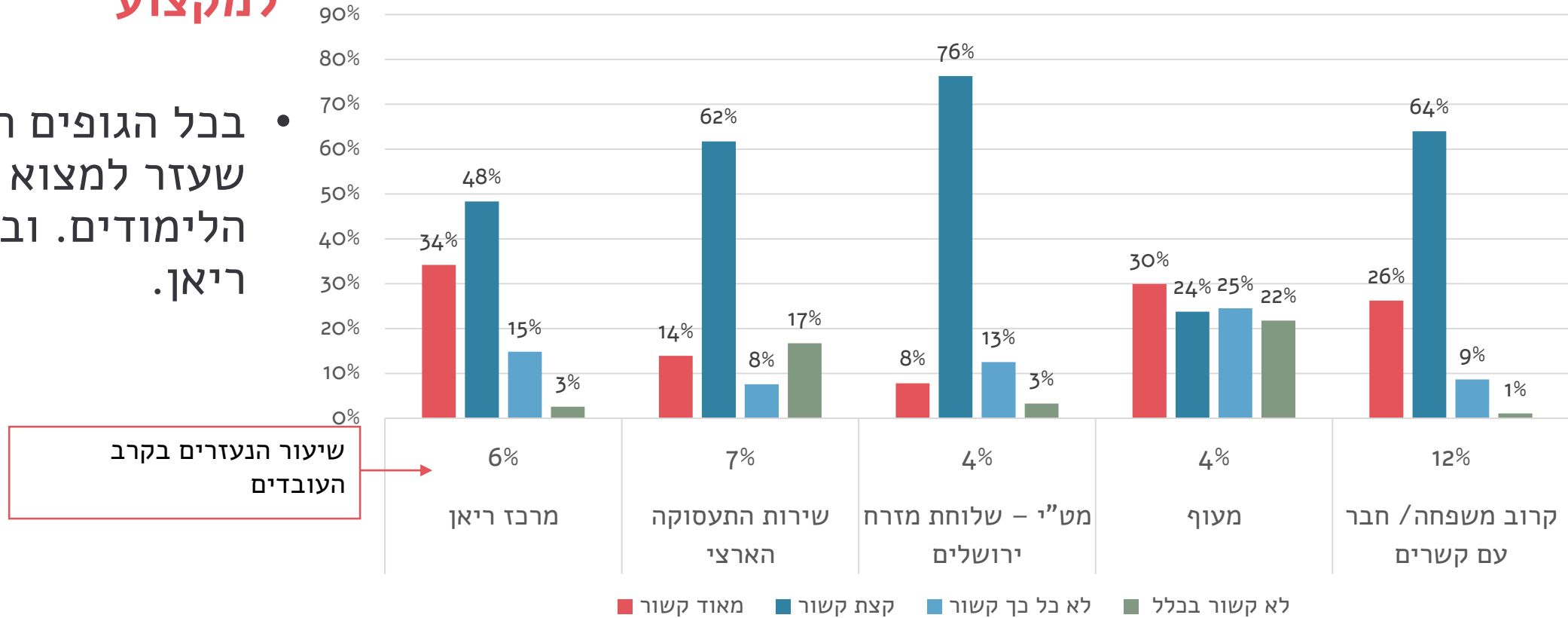
שאלה של יותר מאפשרות אחת

נעזרים בחברים ומשפחה כדי למצוא עבודה שתואמת למקצוע

• בכל הגופים התקבל סיוע
שעזר למצוא עבודה בתחום
הלימודים. ובעיקר במרכז
ריאן.

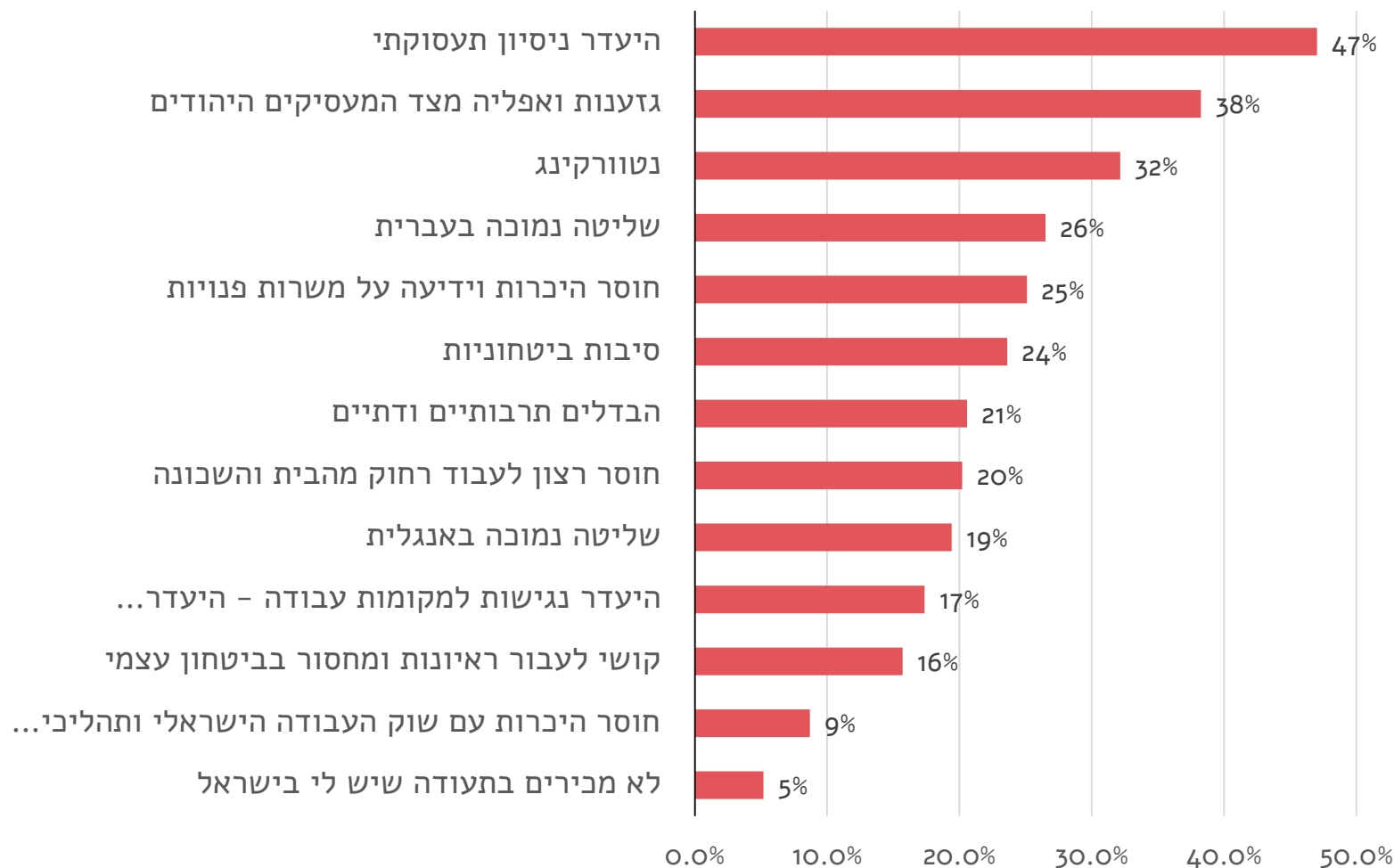
במי נעזרת למציאת העבודה, והאם העבודה שלך קשורה לתחום
הלימודים

חסמים – גברים מעידים כי העדר ניסיון, גזענות וחוסר נטוורקינג הם חסמים מרכזיים

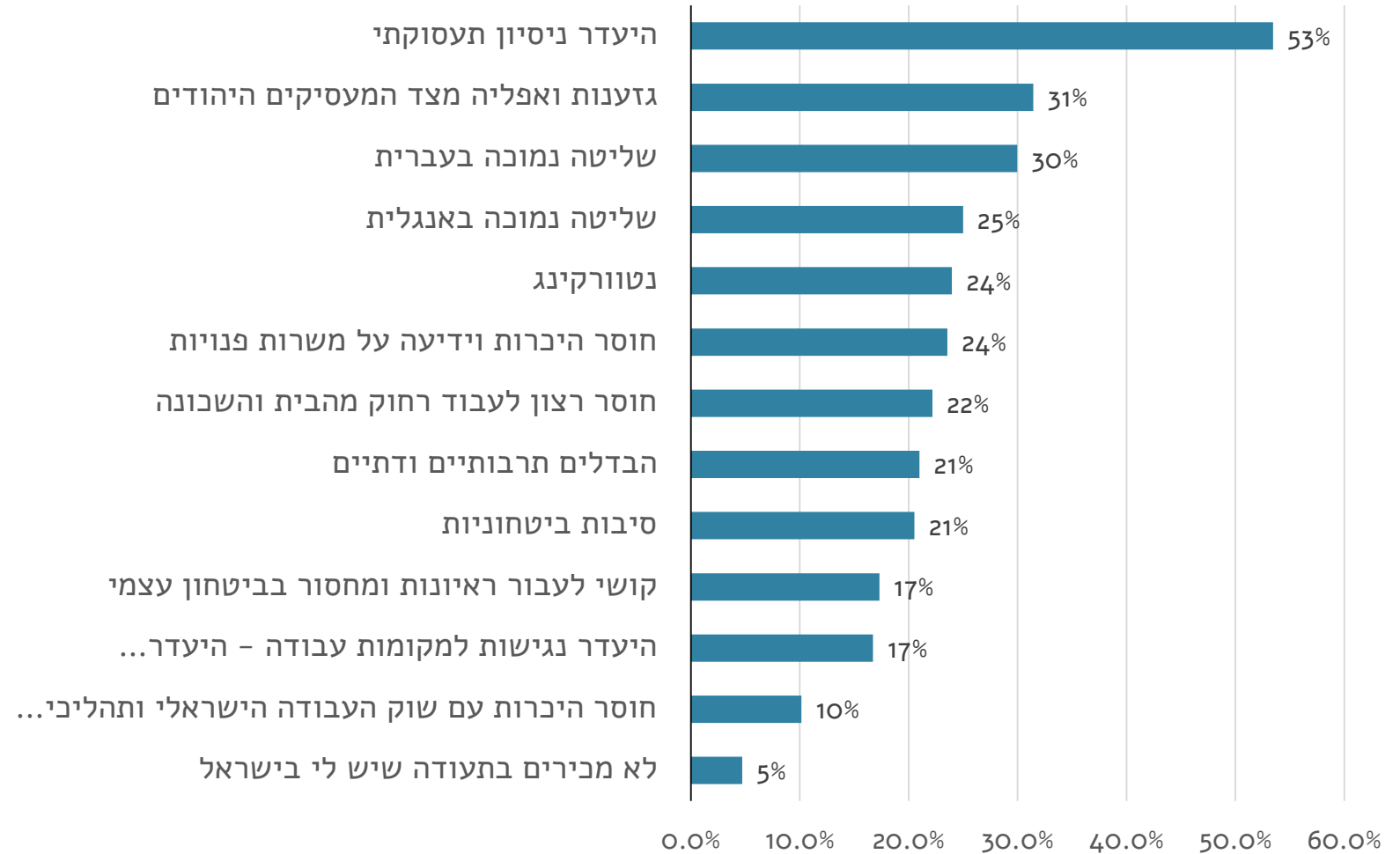
- פחות סיבות של הכרה בתעודה, הכרות עם שוק העבודה הישראלי ונגישות למקומות עבודה.
- ייתכן כי אנשים אלו לא עובדים במערב ירושלים.

חשבו על חבר או קרוב משפחה שמחפש עבודה, מה לדעתכם 3 החסמים המרכזיים שמקשים עליו להשתלב בשוק העבודה? – גברים

חסמים – החסמים המרכזיים דומים לגברים, אך יותר קושי בעברית

חשבו על חבר או קרוב משפחה שמחפש עבודה, מה לדעתכם 3 החסמים המרכזיים שמקשים עליו להשתלב בשוק העבודה? – נשים

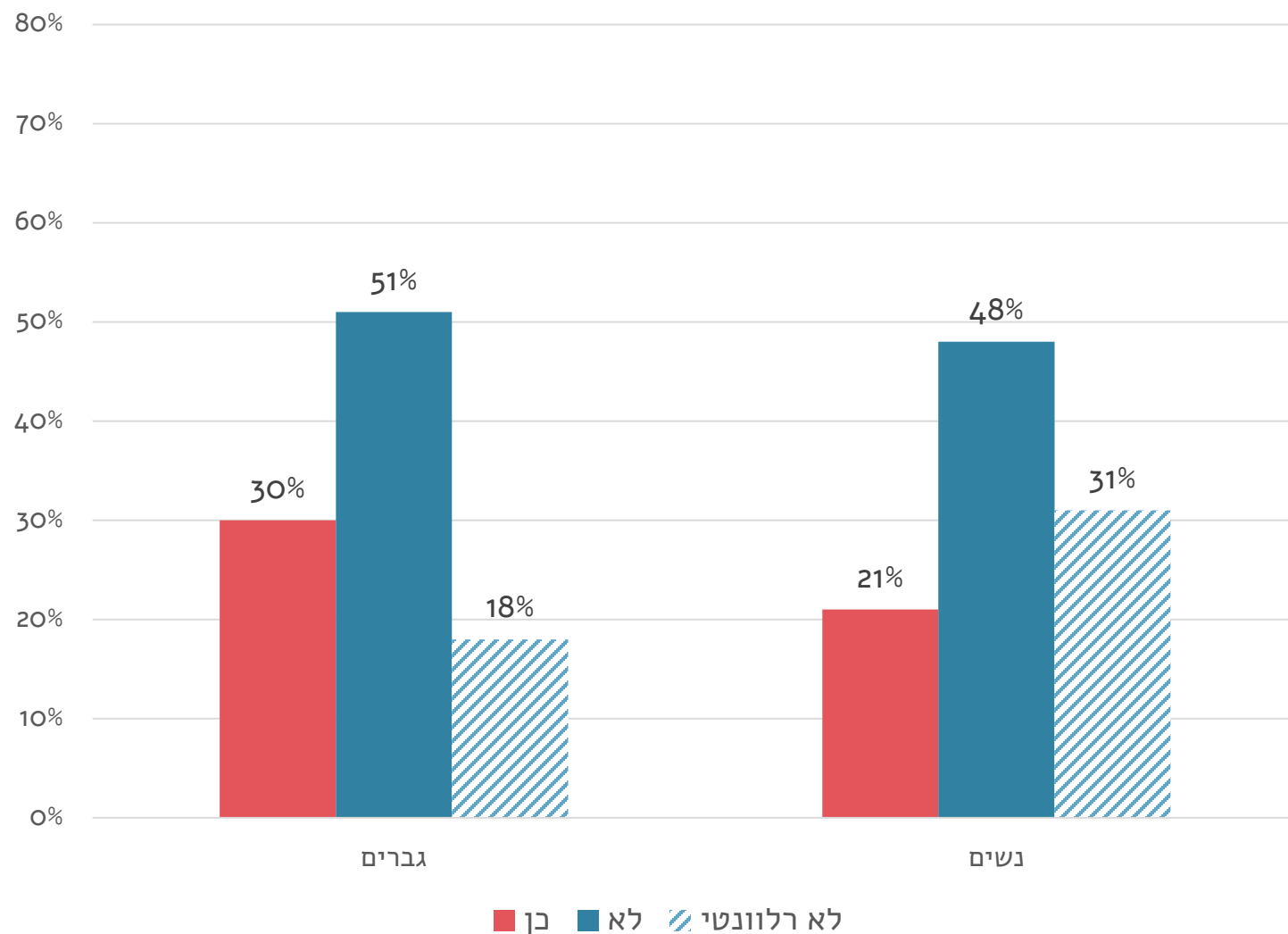
- גם נשים ציינו היעדר ניסיון תעסוקתי וגזענות כגורמים המרכזיים לחסמים.
- חוסר שליטה בעברית ובאנגלית אף הם חסמים משמעותיים.

תחושת אפליה - הרוב דיווחו כי לא חשו באפליה בקבלה לעבודה

- למרות זאת, שיעור גבוה שסירבו להשיב ועל כן ניתן להניח שישנם יותר אנשים שנתקלו באפליה.

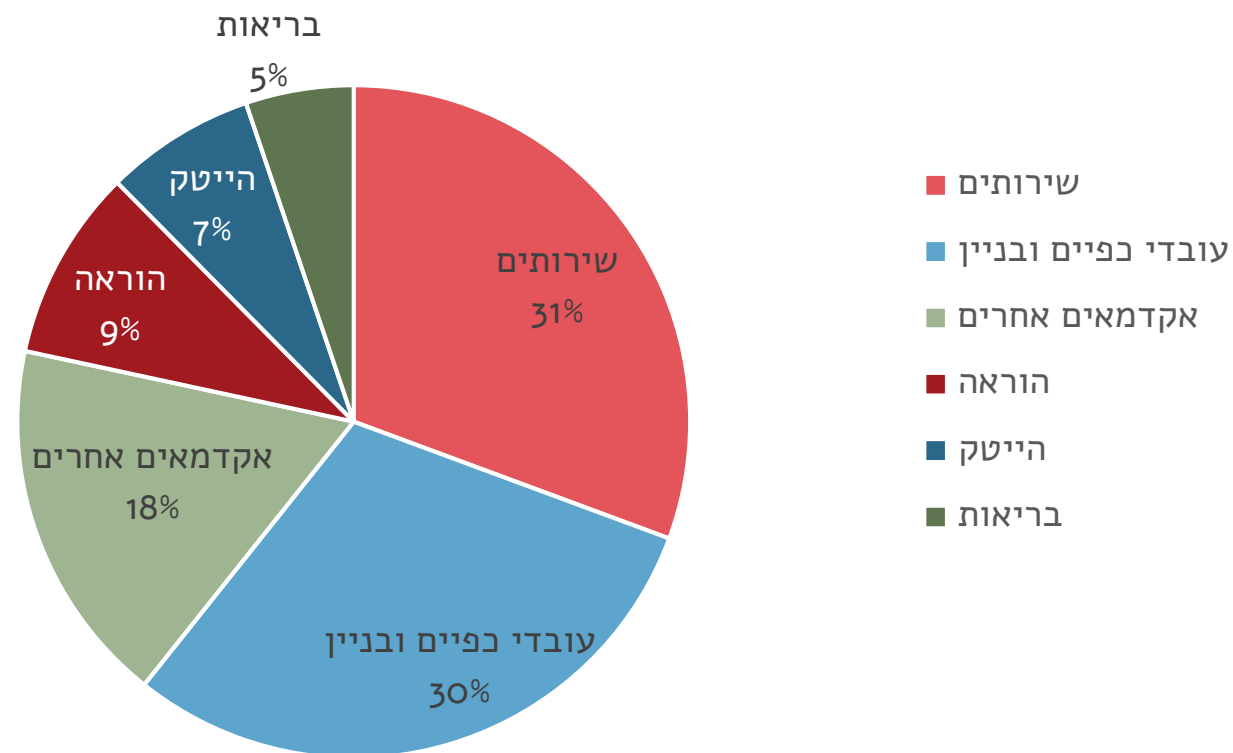
האם אי פעם הרגשתם מופלים לרעה בקבלה לעבודה?

תחושת אפליה - מקום העבודה משפיע על תחושת האפליה

- עובדים שנחשפים יותר ליהודים מדווחים כי נחשפו לאפליה, כמו בענפי השירותים והבניין.

במה עובדים מי שחשו אפליה? (n=287)

מסקנות ותובנות

- סוג הבגרות משפיע על בחירת מקצוע לימודים, מי שלמדו בגרות פלסטינית מדעית הולכים ללמוד יותר מקצועות כמו רפואה, מדעי הטבע והייטק.
- במקצועות אלו כמעט כולם עובדים בתחום אותו למדו, והשכר גם מתגמל יותר.
- הנשים משכילות: הן בעלות השכלה גבוהה בשיעורים גבוהים, אף על פי כן נשים רבות אינן עובדות כיום ואף לא עבדו מעולם. כמו כן, השכלה גבוהה משפיעה באופן שלילי על שכרן. בקרב גברים, לעומת זאת, להשכלה אין השפעה על השכר.
- נשים עובדות במשרה מלאה כמעט כמו הגברים, אך השכר שלהן נמוך מתחת לשכר המינימום.

מסקנות ותובנות – המשך

- רוב התושבים בוחרים מקום עבודה מתוך עניין, תחום המקצוע אותו למדו ושכר. פחות בשל קירבה לבית או שיקולים חברתיים ומשפחתיים.
- תחושת אפליה בקבלה לעבודה היא יותר בקרב מי שעובד עם יהודים כמו שירותים ובניין.
- הן גברים והן נשים ציינו כי העדר ניסיון מקצועי ומחסור בנטוורקינג כחסם המשמעותי להשתלבות בתעסוקה.
- כמו גם תחושה של גזענות ואפליה מצד המעסיקים.
- נשים הוסיפו קושי בידיעת עברית ואנגלית.

סוגיות לדיון:

1. כיצד ניתן לשפר את התשואה להשכלה במזרח ירושלים?
2. איך ניתן להעלות שכר של נשים עובדות?
3. כיצד ניתן לתמרץ בעלי השכלה אקדמאית שלא מחפשים עבודה לחפש?
4. האם יש מקום להוסיף יעדים לתעסוקת גברים (שיעור השתתפות גברים בשוק העבודה, נתוני אבטלה ועוד)? לגידול בהכנסות למשקי בית? לגידול במספר העסקים?

תודה

WWW.JERUSALEMINSTITUTE.ORG.IL

JERUSALEM מכון ירושלים
INSTITUTE למחקרי מדיניות
FOR POLICY معهد القدس
RESEARCH لبحث السياسات

